

DOMOVINA

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5. II nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice podruž. v Ljubljani št. 10 711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.— L. polletno 12.— L. celoletno 24.— L. — Posamezna številka 60 cent.

Pregled vojnih dogodkov

Preteklo soboto je šla po vsem svetu novica, da je

kitajska vlada v Nankingu napovedala vojno Ameriki in Angliji.

Nankinska vlada, ki jo vodi general Vančingvej, je izdala proglas, v katerem pojasnjuje, zakaj stopa na stran Osi in zakaj se hoče boriti proti starim izkoriščevalcem Angležem in Američanom. Obenem je bil med Japonsko in nankinsko vlado dosežen sporazum, po katerem se je Japonska vlada odrekla raznim predpravicam in koncesijam, ki jih je doslej imela na Kitajskem.

Pred novim kongresom, ki se je sestal 6. januarja v Washingtonu, je imel

prezident Roosevelt dolg govor.

Ker ni mogel poročati o kakih posebnih uspehih anglosaških čet, letalcev in pomorščakov, je obširno govoril o načrtih za bodočnost ter je ob tej priliki silno grozil državam Osi. Obenem je navajal velikanske številke, koliko da je Amerika že izdelala orožja in kaj vse je že poslala svojim zaveznikom. Vseh teh njegovih števil pa ni mogoče kontrolirati in je zatorej Američanom kakor tudi njihovim zaveznikom na prosto dano, da Roosevelt verujejo ali pa tudi ne.

Na obeh važnih frontah — na Vzhodu in v Afriki — se boji razvijajo z naraščajočo silo. Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je dne 11. januarja objavil, da je

na bojišču v Sirtiki izvidniško delovanje. Na tuniškem področju so bili odbiti sovražni oddelki,

zapljenega je bilo nekaj orožja in prijetih nekaj ujetnikov. V Sirtiki kakor v Tunisu, so Italijanski in nemški letalci kljub slabemu vremenu ponovno učinkovito bombardirali in obstreljevali sovražna razvrščanja in kolone v premikanju. Nemški lovci so sestrelili v boju pet letal. V bližini Palerma na Siciliji so našli razbito angleško letalo in trupla šestih članov posadke.

Nemško vojno poročilo je 11. t. m. navedlo naslednje:

Na severnem Kavkazu pri Stalingradu in na področju ob Donu, so bili ponovni napadi številčno premočnih sovjetskih pehotnih in oklopnih sil v hudih borbah krvavo zavrženi.

Nemško letalstvo je z močnimi silami posegalo v borbe. Nemške pehotne in oklopne skupine so uničile v protinapadih sovražne kove oddelke. Kopna vojska in letalstvo sta uničila ali vsaj onesposobila za kretanje 136 oklopnih voz, izmed teh samo 60 na prostoru okrog Stalingrada. Lovci so sestrelili 20 sovjetskih letal ob izgubi dveh lahkih letal. Nemški napadalni oddelki so razdeljali v srednjem odseku vzhodne fronte večje število bojnih postojank ter so privedli ujetnike in plen.

Borbe okrog Velikih Luk in jugozapadno od Ilmenskega jezera trajajo dalje. V času od 1. do 10. januarja so oddelki kopne vojske uničili, zaplenili ali onesposobili na vzhodni fronti 624 sovjetskih oklopnih voz.

Pri nadaljnjih letalskih napadih na murmansko železnico je bilo uničenih mnogo sovjetskih prevoznih sredstev. Brza vojneta letala so potopila v pristanišču Murmansku 4000 tonsko trgovsko ladjo in težko poškodovale tovorni parnik.

Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo tudi posebno poročilo, v katerem pravi, da je neka skupina nemških podmornic napadla močno zaščiteno konvoj velikih petrolejskih ladij, ki so plule iz Trinjadada proti Gibraltarju.

Razvile so se srđte borbe, v katerih je bilo 13 petrolejskih ladij s skupno 124.000 tonami potopljenih, nadaljnje 3 pa torpedirane.

Konvoj je bil popolnoma uničen. Izguba je hud udarec za angleško vojsko Angležev in Američanov v Severni Afriki.

Japonska pripravlja novo ofenzivo na južnozpadnem Tihem oceanu.

Ojačene so bile japonske postojanke na otočjih severno od Avstralije. Tako lahko torej tudi na Daljnem tihooceanskem bojišču pričakujemo v kratkem novih velikih vojnih dogodkov.

Oddelki italijanske vojske prihajajo v sprednjo postojanko, da ustavijo sovražni približevalni poskus

Vladar je obiskal Sicilijo

Kralj in Cesar Viktor Emanuel III. je potoval od 28. decembra do 5. januarja po Siciliji. Prebil je osem dni med odhodnimi vojaki in prebivalci, ki so ga povsod navdušeno sprejeli. Kralj in Cesar se je osebno prepričal, kaj vse je bilo na Siciliji storjeno za obrambo tega važnega otoka, ki je na svojem pomenu še pridobil, odkar so Angleži in Američani privlekli svoje čete v Severno Afriko.

Seveda ni mogoče podrobneje povedati, kaj vse je Vladar videl in kje povsod se je ustavil. Vsako jutro je zajutrkoval na prostem ob vsakem vremenu, nakar je ob 8. nastopil potovanje ter je med 16. in 17. uro prispel v kraj za prenočevanje. V odprtem avtomobilu je prevozil vsak dan povprečno 250 km. Obiskal je pomorska in letalska oporišča, kjer so bili poleg italijanskih mornarjev in letalcev postavljeni tudi nemški mornarji in letalci. Na nekem takim oporišču je vladar pregledal posebno močne oddelke nemškega letalstva. Dolgo se je pomudil v razgovorih z visokimi častniki admiralitete in vojaškega poveljstva pomorske obrambe.

Ne samo vojaki, marveč tudi ostali prebivalci so Kralja in Cesarja sprejemali bodi v mestu kakor na deželi in v vseh naseljih, koder ga je vo-

dila pot. Vladar je potoval najprvo po vzhodni Siciliji, potem pa po srednjih in južnih in naposled po vzhodnih in severnih predelih. Povsod se je zanimal za utrjene postojanke. Podrobnosti so mu razlagali odgovorni poveljniki. Ogledal si je najrazličnejše naprave, utrdbe in ovire, koder so že nekaj časa razpostavljene najrazličnejše čete za obrambo Sicilije pred morebitnim vdorom sovražnikov.

Iz Palerma poročajo o posebno zanimivem prizoru. Ko je Vladar pregledoval čete na Pott Svobode in je bila zbrana velika množica, so nenkrat začele tuliti sirene, ki so napovedovale bližanje sovražnih letal. Vladar je ostal v svojem avtomobilu s prvim pobočnikom ob strani in je mirno nadaljeval ogled razpostavljenih čet. Množica je navdušeno vzklikala. Medtem ko so sirene naznanjale nevarnost, se nihče ni hotel odmakniti od Vladarja. Množica se je zbrala okrog Kraljevega avtomobila in med vzklikanjem so zadneli tudi zvoki Kraljeve koračnice. Vse godbe id so spremljale čete, so začele igrati to znamenito koračnico. Navdušenje se je širilo po vsem velikem prostoru in medtem se je že tudi čul hrušč motorjev, kajti dvignili so se italijanski lovci, da sprejmejo borbo s sovražnimi letali.

Vrt in sadovnjak po zimi

Odkar so se tudi meščani začeli vnetje posvečati obdelovanju zemlje, čitamo tudi v našem tisku mnogo različnih nasvetov in koristnih pobud. Vse te lepe nauke na v strniš znan naš sadjarski in vrtnarski strokovnjak nadzornik Andrej Skulj v priročni brošurici, ki se imenuje »Delovni koledar za vrt in sadovnjake. Brošurica obsega na 20 straneh vsa potrebna navodila za posamezne mesece. Ker je opremljena tudi z mnogimi slikami, jo moremo priporočiti vsakemu vrtnarju in sadjarju, saj si bo z nekaj lirami, kolikor jih bo dal za brošurico, gotovo prihranil mnogo škode v teku leta. Naj navedemo nekaj koristnih naukov za januar.

Sneg in neugodno vreme nam pogostokrat ne dopuščata dela na vrtu in sadovnjaku; izrabimo ta čas popravimo vrtnarsko in sadjarsko orodje. Nabrusimo cepilne nože, škarje in žage. Pogledimo, če so dobro nasajene lopate vile in motike. Po potrebi to orodje nabrusimo in namažemo z vazelino ali oljem. Preizkusimo sodne škropilnice in jih namažemo s strojnim oljem. Mraz škoduje medli, zato hranimo škropilnice v prostorih, kjer ne zmrzuje. Kuhamo cepilno

smolo. Raztopljeno smrekovo smolo precedimo skozi staro platno ali vrečevino. Vsakemu litru očiščene smole dodamo 10 dlkg voska ali prav toliko loša. Preden se začne smola trditi, dolijemo vsakemu litru smole še osminko šprita. Če bi bila še pretrda, jo ponovno raztopimo in dolijemo še toliko šprita, da bo dobro mazava.

Kadar sneži ali hudo zmrzuje, zlasti če je na drevju srenj, potrošamo na krmilnice konopno ali laneno seme, seme sončnic, pa tudi neslane maščobe, nikdar pa kruhovih drobtin ali slane maščobe. Ob talem in toplem vremenu ne potagamo hrane ptice naj si jo same iščejo in uničujejo sadne in vrtno škodljivce! Če še nismo obesili valjnic, storimo to čimprej, da se jih ptice privadijo in vanje vselijo.

Kakor hitro dopušča vreme, popravimo vrtno ograjo, obrežemo seči, stare in razrasle pomladimo, okopljemo in po potrebi pognojimo. Urejujemo in utriujemo vrtna pota.

Na zelenjadnem vrtu ob talem vremenu in če je zemlja dovolj osušena, gnojimo in napravljamo praho, če tega že nismo izvršili v prejšnjih mesecih.

Vse prazne grede naj prezimijo v prahi, da mraz zemljo zrahlja in uniči škodljivce. Prevdarimo, kam bomo sejali in sadili solato, kapusnice, paradižnike, kumare in buče. Te grede zalozimo posebno dobro z gnojem, ker ga obilo potrebujemo. Grede za korenje, petršilj, partinak, česen, šalote, čebule in por gnojimo le z dobro preperelim gnojem, še bolje s kompostom. Grahu in fižolu ne gnojimo, če je bila zemlja prejšnje leto gnojena. Če pa gnojimo, smemo rabiti za te rastline le preležan gnoj in kompost ali pa umetna gnojila.

Iz toplih gred izmečemo prst in gnoj, če tega nismo storili že prej. Da nam prst preveč ne zmrzne, jo potrosimo z gnojem ali pokrijemo s slamo ali z listjem. V prazne tople grede namečemo listje, da ne zmrzne zemlja na dnu in okrog tople grede. Na listje bomo naložili spomladaj gnoj.

V sadovnjaku izkopavamo suho, staro in propadajoče sadno drevje. Kopljemo jame za nove nasade in pripravljamo kole. Naročimo sadno drevje.

Redčimo pregoste vrhove, izrezujemo suhe, polomljene, bolne in v vrh rastoče veje. Večje rane zamažemo s cepilno smolo ali vsaj z dobro predelano ilovico. Izrezujemo v živo z vej in debel raka, rane zamažemo z lesnim katranom ali s 30—50% karbolinoleim; na mlajšem drevju s šibkejšim, na starejšem z močnejšim.

Proti raku in smolenju gnojimo drevje z živim apnom. Na 100 kvadr. metrov ga potrosimo 30—40 kg. Prav v živo moramo izrezati omele, rane pa zamazati. Z debel in vej porežemo vodne poganjke ali roparje. Če odganjajo tudi iz korenin ali iz debela tik zemlje, zemljo odgrnemo, izrežemo poganjke v živo in potrosimo živega apna ali tobačnega prahu, da uničimo krvavko, ki kaj rada prezimuje na korenjači ali koreninah. Če je sneg našesnil kako vejo, jo trdno privežemo v prejšnjo lego, zamažemo s cepilno smolo in trdno povijemo z vrečevino. Obveza naj ostane na mestu do poletja. Odčesnjene veje odrežemo, rane obvežemo, zamažemo in povijemo z vrečevino. Prav tako ravnamo z ranami, ki jih je napravil zajec. Z debel pobereimo lepljive pasove, z debel in vej ostrgamo stari lub, mahove in lišaje. Pri obrezovanju in snajenju nabran debelejši les porabimo za kurivo; drobiž, lubje, mahove in lišaje, suho, po moniliji uničeno sadje in razne zapredke pa tudi listje, zlasti če je bilo napadeno po škrlupu, v živo pograbimo in sežgemo. S tem uničimo mnogo zalage sadnih škodljivcev in trosov glivičnih bolezni.

Mlademu drevju potrosimo kolobarje s preperelim gnojem ali kompostom. Pregledamo kole in vezi.

Starejše drevje, ki raste na travnatem svetu, gnojimo pod kapom z gnojnico, ki ji dodamo na 100 l nekaj kilogramov superfosfata in še enkrat toliko pepela. Če napravimo v zemljo luknje ali jamice, bo gnojenje več zaleglo, kakor če gnojnico polivamo po suhi. Z zdravih in rodovitnih dreves režemo cepiče in jih zagrebemo na kako senčno gredo, najbolje na severno stran kake stene. Za precepljanje določenemu sadnemu drevju porežemo veje, pustimo pa za pedenj daljše. Pravilno jih bomo prirezali pri cepljenju.

Ob talem vremenu razredčimo in pomladimo grmiče ribeza in kosmulj, iz malinjakov izrežemo lanske les. Obrezujemo in pomladimo tudi leptično grmičje. Spomladaj cvetoče grme obrezujemo šele po cvetju. Ob hudem brezsnježnem mrazu pokrijemo občutljive trajnice. Trate potrosimo s preperelim gnojem ali kompostom. Režemo potaknjence.

Ob ugodnem vremenu pregledamo v zasopnicah in stankah pa tudi v kletih uzimljeno zelenjad in sadje. Nagnito izločimo. Če je v kleti preveč vlage, potrosimo na položene deske, lahko tudi kar po tleh, živo apno. Ob ugodnem vremenu kleti zračimo, saj je čist zrak najboljši sredstvo proti gnilobi. Na toplem silimo radič in regrad.

Sobne rastline, posebno listnate, zalivamo izdatneje in jih večkrat poprašimo s prestano vodo. Zemljo v lončkih večkrat prerahljamo. Ob hudem mrazu postavimo rastline proč od oken, ali pa denemo med nje in okna lepenko ali časopisni papir. Če so korenine hijacintov ali drugih čebulnic v lončkih prerastle vso zemljo, so dovolj ukoreninene, zato jih postavimo k oknom.

Namesto bakrenoapnene brozge uporabljamo s pridom bakreno soda brozgo, t. j., da uporabljamo namesto apna sodo. Napravimo pa to škropivo (1%) na sledeči način: V 8 litrah vode raztopimo v posebni posodi 100 gramov bakrene galice. V drugi posodi raztopimo v 2 l vode 115 g čiste, kristalizirane sode. Ko je oboje raztopljeno, zlijemo raztopljeno sodo med stalnim mešanjem v raztopino bakrene galice. Za 2% škropivo vzamemo še enkrat toliko bakrene galice in sode.

Zločini komunistov

Iz raznih dolenskih krajev prihajajo dan za dnem poročila o komunističnih grozodejstvih. V Dolah pri Velikem Gabru so partizani ujeli, obstrčili, mučili in zaklali 25 letnega posestnikovega sina Lesjaka. S seboj so odpeljali tudi Tičkovega Lojzeta, čigar usoda še ni znana. V Gorenji vasi so oplenili Groznikovo domačijo in jo zažgali. Nadalje so napadli Primskovo, kjer so zažgali občinsko hišo in tri kmečke domačije, med temi tudi hišo trgovke Ane Adamletove. Nesrečno ženo, ki je bila pred porodom, so obstrčili, da se ni mogla rešiti iz goreče hiše in je živa zgorela.

Največja žalost se je zgodila v božičnih dneh na gradu Dobu pri št. Rupertu. Partizani so že dalje časa stregli po življenju šentruperskemu županu Marjarju in njegovi družini. Pretaklo je sen so mu zažgali zidnico, iz katere so mu prej odnesli 80 hl vina. Na prigovarjanje sosedov se

je Mavsar s svojo enajstčlansko družino umaknil s svojega doma v Prapročah v graščino Dob, kjer ga je sprejel pod streho grof Logotetti. Na Stefanovo pa so pridrveli v grad partizani pod vodstvom Tomičevega Milana iz št. Ruperta. Napadli so grad z bombami in ga zažgali. Zgoreli so: grof Logotetti, grofica in 17 letni grofič, župan Mavsar, žena Terezija, 20 letni sin Marko, ki je bil odličen sportnik, 17 letna hčerka Marija, 14 letni Peter in 9 letni Stanko. Mavsarjevemu sinu Jožefu in njegovemu 11 letnemu bratcu Vilku se je na čudežen način posrečilo, da sta ušla. Tako je umrlo grozne smrti 6 članov Mavsarjeve družine. Pogrešajo 18 letnega Mavsarjevega sina Cirila, ki ga še niso našli. Pogled na zgorela trupla je bil strašen in odigravali so se nepopisni prizori, ker so žrtve zgorele zaklenjene v gorečem gradu. Nekdaj ponosna Mavsarjeva domačija v Prapročah je zapuščena.

Še o tisočletnem koledarju

Na zadnjič navedenih računih sta osnovana oba krščanska koledarja ali seznama praznikov, ki pripadajo na poedine dni v letu.

Zavoljo lažjega pregleda je koledar razdeljen na dneve, tedne in mesece. Razdelitev časa na tedne po sedem dni in njih imena datira že od pradavnine, razdelitev leta na mesece določene dolžine se je ohranila od časa Julija Cezarja neizpremenjena. Meseči s številom dni, vsota dni od začetka leta in presežek te vsote so navedeni v naslednji tabeli:

Mesec	Navadno leto			Prestopno leto		
	dni	vsota	presežek	dni	vsota	presežek
januar	31	0	0	31	0	0
februar	28	31	3	29	31	3
marec	31	59	3	31	60	4
april	30	90	6	30	91	0
maj	31	120	1	31	121	2
junij	30	151	4	30	152	5
julij	31	181	6	31	182	0
avgust	31	212	2	31	213	3
september	30	248	5	30	244	6
oktober	31	273	0	31	274	1
november	30	304	3	30	305	4
december	31	334	5	31	335	6

Tretji stolpec te tabele, označen z besedo »presežek«, služi za določanje tedenskega dne, s katerim se prvi dan meseca začneja, ako poznamo tedenski dan novega leta. Če se na primer začneja novo leto z nedeljo, kaže ta stolpec, da je 1. marec v navadnem letu 3. dan po nedelji, torej sredo, 1. dan po nedelji, torej ponedeljek in 1. december 5. dan po nedelji, torej petek. Ako upoštevamo še, da je vsak 8., 15., 22., 29. dan v mesecu isti tedenski dan kakor 1. dan v mesecu, se da iz tega prav lahko določiti kateri koli tedenski dan katerega koli leta. Če

Razum ali nagon?

Oni dan se je pripetilo na Veliki cesti v Ljubljani. Stara ženica je s svojim zvestim spremeljalcem psom počasi stopala po hodniku za pešce. Mraz je pritiskal, da je sneg škripal pod nogami in da so redki ljudje nezamudno hiteli po opravkih.

Pes, lep in velik, je veselo poskakoval po snegu okrog svoje gospodarice in zdelo se je, kakor da ga ne zebe. Starka je sključena nadaljevala pot in se ni ozirala ne na levo ne na desno. Naenkrat pa je spremenila smer. Ne da bi se ozrla, je stopila s pločnika na cestišče, in prav tako počasi kakor prej hotela prečkati cesto. Ko pa je dospela na sredo cestišča, tam kjer je sneg steptan in uglajen, da kar drsi, je negotovi šibki nogi stare žene spodrsnilo in brez besede je padla na tla. Pes je presenečen obstal — bil je že na drugi strani ceste — in urno stekel nazaj k svoji na tleh ležeči gospodarici. Kar videlo se je, kako je zaskrbljen. Skakal je okrog nje, z gobcem in šapami dregal ob njo in ko tudi to ni pomagalo, je prestrašeno zalajal. Vse to se je vršilo z bliskovito naglico v naslednjem trenutku pa so izza ovinka pridrsle v velikega konja vprežene sani. Konj se je splašeno vzpenjal in visoko dvigal žilave vitke noge in besno udarjal s podkvi ob tla, da je sneg pršil na vse strani. Hitro kakor misel se je bližal starki na tleh in videti je bilo, da jo bo v naslednjem trenutku pregazil. Ne v naslednjem trenutku je pes glasno lajajoč planil proti splašeni konju, ki se je zvestega četveronožca tako prestrašil, da je nekoliko spremenil smer — in že so sani bliskovito zdrsele mimo...

O živalski pameti se je že mnogo pisalo. Nekateri trdijo, da je živali nimajo, drugi nasprotno. Vsak v svojo trditve tako utemeljiti in podkrepiti, da navadni zemljan ne ve, kaj je

vprašamo na primer po tedenskem dnevu 17. maja kakega prestopnega leta, ki se je začelo s torkom, nam pokaže zgoraj navedena tabela takoj, da je 1. maj v prestopnem letu drugi dan v tednu po novem letu, torej četrtek, tako da je tudi 15. maj četrtek in 17. maj potemtakem sobota.

Da pa najdemo tedenski dan kakega novega leta, moramo zmanjšati letnico za 1, potem prištejemo četrtno letnico, pri čemer se seveda ne menimo za ostanek, delimo dobljeno vsoto s 7, in ostanek nam pove, na kateri tedenski dan pripade iskano novo leto. Ako nam nič ne ostane, je to dokaz, da je iskani tedenski dan nedelja.

Pri gregorijanskem štetju se mora za enkrat od vsote odšteti razlika obeh štetij, nakar šele delimo s 7.

Če pa hočemo najti tedenski dan kakega meseca in leta, nam ni treba vedeti za tedenski dan Novega leta, in sicer najdemo to takole:

Delimo vsoto za 1 zmanjšane letnice, potem četrtine in tedenskega dneva danega leta in številno dni (iskani datum) meseca, zmanjšane za 1, s 7. Ostanek je iskani tedenski dan.

Na primer:

Imamo dan 25. novembra 1937 starega koledarja.

1937 manj 1 je 1936
četrtina 484
tedenski dan novembra 3
25 manj 1 24

2447

Če delimo vsoto 2447 s 7, nam ostane 4, in zato pripade dan 25. novembra 1937 julijanskega koledarja na sredo. Ako pa bi od te vsote odšteli razlika obeh koledarjev 13 in bi diferenco 2434 delili s 7, bi dobili ostanek 5, ki bi nam povedal petek kot dan 25. novembra leta 1937. v gregorijanskem koledarju.

res in komu bi verjel. Komaj se uveri, da ima tudi žival razum, že mu to prepričanje izpodbijejo, češ da nima razuma temveč nagon. O tem ne bomo razpravljali. Eno pa je neizpodbitno. Kakor ljudje so tudi živali različne. Imamo različne pse Pametne in neumne, ali drugače povedano, zabite. Temu smo pa največ sami krivi.

NA MENICO PA NE!

»Tisoč lir bi radi, da vam posodim? Prav, toda menico morate podpisati.«

»Menico? Izključeno — nekoč sem jo podpisal, pa sem potem moral plačati.«

NORAH LOFTS

V SUŽENJSTVU

20

Na poti domov je Fussy zadovoljen menil: »Zdaj sva jo pripravila tako daleč... zdaj lahko z Jimom določimo dan.«

»Jaz se ne zanesem preveč,« je ugovarjala Sally. »Res je, da godrnja zoper starko, a to še ni sovrašтво, to je le majhna ogorčenost.«

Hestera se je po prstih zmuznila v svojo sobo, toda gospodična Martino je slišala, da so zaškripala vrata in jo je takoj poklicala.

»Si zaklenila?«

»Da, gospodična, zaklenila in zapahnila. Tu je ključ.«

Hestera je pravkar hotela leči, ko jo je gospodična znova poklicala. Odhitela je v sobo svoje gospodinje, ki se je zaman trudila, da bi zlezla s postelje.

»Ne morem,« je stokala. »Pomagati mi moram... moram doli... moram pogledati, ali so vrata res zaprta.«

»Saj so vendar zaprta, gospodična!« jo je zagotavljala Hestera.

»Prepričati se moram, sicer ne bom imela miru,« je starka trmasto vztrajala pri svojem. »Nikdar... nikdar več ne dam ključa iz roke.«

Pot v vežo je bila za obe prava muka. Bolnica je pri vsakem koraku zastokala in Hestera jo je napol nosila. Ko sta slednjič prišli do vrat, se je izkazalo, da so zaklenjena in zapahnjena.

Hestera jo je pogledala bolj jezno kakor zadovoljno. »Lahko bi mi verjeli, gospodična, mesto da se obe mučiva.«

»Meni to ni zadostovalo, tebe pa zato plačujem,« jo je starka hladno zavrnila.

Naslednji dan je hotela bolnica po silil vstati. Ovirajoč se z vso težo na Hesterino roko, je krevsala po hiši. »Strašno je biti star,« je godrnjala. »Kolikokrat človek misli: ko bi bilo že jutro! ali pa: da bi bila že pomlad! In ne pomislj, da se mu z vsako minuto približuje čas, ko bo star, bolan in onemozel. In nazadnje umre.« Solza se ji je potočila iz očesa in si zaklenila na vsem licu.

Hestera se je stara, osamela starka smilila, obenem na je čutila, da je tudi sama vredna usmiljenja. Da, čas poteka, toda kaj je bolj žalostno kakor to, da moraš zapravljati svoja najlepša leta v prazni, strašni hiši? Obšlo jo je, da je v tej hiši zakopana kakor v grobu, da se je dala prostovoljno zapreti, iz gole strahopetnosti, da ne ostane na cesti, brez strehe nad seboj. Fussy je imel prav: tako ne more biti več. Od tod mora, najti si mora službo, v kateri ne bo odrezana od vseh ljudi.

Nekaj dni pozneje se je zvečer ustavila pred hišo Fussyjeva kočija. Iz nje so stopili Fussy, Sally in Jim. Pod pazduho so nosili zvite vreče. Dolgo že so se pripravljali za ta dan.

Ura je bila pozna. Gospodična Martinojeva je pravkar povečerjala in je ležala v postelji, z vročo opeko pod križem in pri nogah. Noč je bila mrzla in temna. Bolj kakor kdaj koli je težil Hestero občutek, da je ločena od vsega sveta in da nima za družbo nikogar razen te stare ženske, ki je z eno nogo že v grobu. Planila je, ko je zadonelo po hiši trkanje in je stekla k vratom.

»Kdo je?« je zaklicala.

»Jaz, Sally.«

»Počakajte trenutek. Grem po ključ.«

Hestera je odhitela nazaj. »Sally je tu,« je dejala vsa zasopla. »Saj jo lahko spustim v hišo?«

»Ne! Dovolj sem že izmučena, ne maram se še trpiti z mislijo, da vrata zopet ne bodo zaprta. Naj pride drugič.«

»Teга vendar ne moremo storiti, in še v takšni noči. Prosim vas, dajte mi ključ... odprla bom, pa vam ga takoj prinesem nazaj.«

»Ne dam,« je trmasto ponovila starka.

Hestera je čutila, kako jo premaguje togota zoper to staro žensko, ki misli le nase in je docela pozabila, da imajo mladi ljudje drugač-

ne zahteve do življenja. Stopila je k postelji in zavpila: »Dajte mi ključ!« Cez hip je tišje dodala: »Prosim...«

Trenutek je bilo vse tiho. Nato pa je gospodična Martinojeva, ki je brala v deključnih očeh grožnjo, segla pod blazino in molče dala Hesteri ključ. Hestera je občel občutek sramu. Okoristila se je s slabostjo bolne ženske.

Ko je iskala besed, da bi se opravičila, se je znova razleglo trkanje. Obrnila se je in stekla čoli.

Obšel jo je občutek nejevolje, ko je zagledala oba možka. Svareče je položila prst na usta in zašepetala: »Potiho... ni ji treba vedeti, da Sally ni sama. Pojdite v kuhinjo... takoj pridem za vami.«

Hestera je odnesla ključ gospodični Martinojevi, ji popravila vzglavje in vprašala, ali lahko še kaj stori za njo.

»Ne, hvala,« je odvrnila stara gospodična. »Si zaklenila vrata? Potem je vse v redu. Le poidi in se malo pozabavaj.«

Pijača, ki so jo bili prinesli gostje s sabo, je kmalu spravila Hestero v dobro voljo. Lica so ji zagorela, oči so se ji pohlepno svetile. Naj ji je bilo še tako malo do Fussyja in Jima, ji je vendar prišlo snoznanje, da možki niso mogli odtrgati pogleda z nje. Le z enim ušesom je poslušala Sally, ki je pripovedovala, da se bo poslej marsikaj predrušalo. Nazadnje je vendarle postala nozorna na besedo »posel«, ki jim je vsem obljubljal boljše čase.

»Kakšen posel je to?« je hotela vedeti.

»Naj ti zdaj povemo?« je vprašal Fussy.

»Najprej mora izpiti še eno čašo!« je ukazal Jim in ji natočil žganja.

Hestera jo je izpraznila in radovedno gledala trojico. »Volkovom so podobni,« je mislila v sebi.

»Pametno dekle ste, Hestera,« je začel Fussy. »Kaj menite, zakaj smo vas spravili v to službo? Zato, da bi imeli preko vas dostop v hišo! Vam ni treba drugega kakor da nam preskrbite ključke od sob — vse drugo bomo opravili sami. V eni uri bomo očistili hišo — in bomo že daleč od tod. In vi seveda tudi. Starka vam kajpada ni zaupala, kje imate skrit denar, a to bom kmalu sam izvohal, za tako reči imam dober nos.«

Hestera je izpreledala. Nenadoma je jasno spoznala, v kakšno past sta se ufeli ona in gospodična Martinojeva in vedela je, da zdaj pomena le eno: zvišča. »Preskrbeti vam moram torej le ključke?« je vprašala in vstala. »Mislim, da to ne bo pretežko...«

»Nu, ali nisem imel prav?« je zadovoljno menil Fussy, ko je Hestera odšla iz kuhinje.

Sally, ki je bila bolj prebrisana od obeh možkih, pa ji ni mogla prav zaupati. Hesterina navidezna pripravljenost je le še povečala njeno sumnjo.

Ko je gospodična Martinojeva slišala, da so se odprla vrata, se je dvignila in je vzradošeno zaklicala: »Si že tu? To je leno...«

»Ima ta soba ključ?« jo je prekinila Hestera.

»Soba? Da... ima ga — čemu pa si tako razburjena?«

»Brž... brž... ključ!« je siknila Hestera. »Zakleniti moram.« Hotela ji je vse nojšniti, a vedela je, da ne sme izubiti niti minute: najprej mora zakleniti vrata, preden jih bodo utegnili vdreti, bo minilo dovolj časa, da bo lahko odprla okno in zaklicala na pomoč, da bodo nastali sosede, ali če bo imela srečo, strožnikl nozorni.

Stara gospodična je jezno gledala Hestero. Zokaj zahteva ključ od sobe? Da bi jo vanjo zaklenila in z bogve katerimi pomagali mogla kresti in ronati po drugih sobah!

Hestera je opazila bolničine misli in je silila: »Prosim... prosim... dajte mi ključ. Rešim vas lahko, če mi boste zaupali.« Popadel jo je bes. »Vi stara trapa!« je zakričala.

»Razbojnik! so v hiši! Dajte mi ključ! Mar hočete, da naju prehitete?«

Gospodična Martinojeva se še vedno ni zganila. Hestera je stopila naprej in je skušala odmakniti blazino, pod katero je imela starka skrite ključke. Morda starka ni razumela Hesterinih besed, morda pa je smatrala vse to le za trik — dejstvo je bilo, da je v naslednjem trenutku privlekla izpod blazine samokres. Privzdignila se je in z močjo, ki ji je človek ne bi prisodil, udarila Hestero po prstih. Hestera je bolešno vzkliknila in odmaknila roko. Obvladala se je in začela prigovarjati bolnici in ji razlagati, kaj namerava, — toda pogled na vrata ji je povedal, da je prepozno. Sally, Jim in Fussy so stali na pragu.

Gospodična Martinojeva, ki se je vse življenje bala tega trenutka, je ohranila začuda hladno kri. Merila je proti vratom in izpregovorila z glasom, ki se je zdelo, da ni njen: »Če se eden izmed vas le zgne, sprožim.«

Dočim sta Sally in Fussy obstala na mestu, se je spustil Jim na kolena in se plazil proti postelji. Zdelo se je, da ga slabe starkine oči niso niti opazile:

»Dajte mi samokres!« ji je šepetala Hestera.

»Ostani, kjer si!« se je zadržala gospodična Martino, ne da bi jo pogledala.

Jim je prilezel do postelje. Vzravnal se je. Hestera je pograbila svečnik, ki je stal na mizi in ga zagnala proti zločincu. Plamen je visoko vzplapolal. V njegovi svetlobi je Hestera videla, da je Jim iztrgal stari gospodični samokres iz rok.

Fussy se je prikradel Hesteri za hrbet in jo udaril s škarjami po glavi. Omahnila je, se zgrudila in obležala na tleh.

Med tem je Jim strgal s postelje rjuho in zvezal gospodično Martinojevo, v usta pa ji je zatlačil ruto. Nato je izvlekel izpod blazine ključke. Ozrl se je v okna in zadovoljen ugotovil, da s ceste ni mogoče ničesar opaziti skozi debele zastore. Neopazno mu je eden izmed ključev zdrknul iz roke. Padel je poleg Hestere na tla.

»Vrag te plentaj!« je godrnjal Jim. »Nobenega znamenja, po katerem bi se dalo videti, kateri ključ je za katera vrata. To bo dalo ogromnega dela.«

Raziskali so sobo. Godrnjaje so ugotovili, da ni v njej nič dragoceneza, pa so se podvzali v sosednje sobe. Predali in omare, ki so jih izropali, so ostale odrtte. Po tleh so ležale slike, za katerimi so slutili tajne pretince.

Vročina plamena, ki je sikal proti Hesterini roki, jo je zbudila k zavesti. Ostra bolečina na temenu jo je hromila. Kaj se je prav za prav zgodilo? Ničesar se ni mogla spomniti. Potem pa se ji je spomin nenadoma vrnil. Njene svetle oči so uzrle ključ in ga spoznale — velična... oblika... vse se je ujemalo: s tem ključem je malo prej odklenila večna vrata. Iztegnila je roko, da bi ga pobrala — a prsti so serli v prazno. Vse ji je zaplesalo pred očmi. Obrisi nohištva so izeinjali v dimu. Če se je le zganila, jo je obhalsla slabost od neznosne bolečine. Toda misel na ključ je ni več izpustila... Spoznanje, da bo zgorela tu pri živem telesu, med tem ko bo lena trolistna detelja izropala hišo in odnesla pete skozi stranske vrata, ki se ne bodo mogla dolgo upirati njihovemu združenemu naporu, jo je spravila na koncu. Priti mora na cesto, poklicati pomoč. »Ne — morem,« je zastokala, toda njena vest, čit odgovornosti ki ji je povoril, da ne sme biti kriva smrti gospodične Martinojeve, jo je mislil, da je zbrala vse moči in se dvignila. Oprotakajoč se je prišla do postelje, si oprtala starko na ramena in omahnila z lahkim bremenom skozi vrata, kjer ga je izven dosega ognja položila na tla. Nato je z oprotakajočim se korakom šla po stopnicah navzdol. Vrata sobe z dragocnimi kitajskimi omarami so bila odprta. Ko je šla mimo se je spotaknila ob dragoceni kline, ki je očitno padel iz vroče, polne dragocenih predmetov. Iz mračnega hodnika je zaskočila Fussyjev glas: »Ostali so naraženi en velik in trije majhni ključki. Po vsaki misli vodi to vrata v klet... staviš bi, da je tam skrit denar.«

Hestera je zadrževanim dihom stala tam in priključevala. Začelnica je zvinanje železnih vrat in korake treh ljudi, hitečih po kamenitih stopnicah v klet.

(Dalje)

DOMAČE NOVICE

* **Poročilo Visokega komisarja komisarjem okrajnih načelstev.** Visoki komisar Eksc. Grazioli je te dni sklical k raportu v vladni palači komisarje vseh okrajnih načelstev v Ljubljanski pokrajini. Politični, gospodarski in socialni položaj Ljubljanske pokrajine je bil pazljivo proučen. O stanju so poročali komisarji okrajnih načelstev. Visoki komisar je posebno razpravljal o stanju občin, o prehrani, o vprašanju podpor in o zdravstvenem stanju. Razpravljali so tudi o številnih vprašanih delovanju namestitvenih uradov. Visoki komisar je dal navodila glede rešitve raznih vprašanj.

* **Novi komisar za občino Loški potok** je fašist Teresio Mandrini, medtem ko je bil dosedanji izredni komisar fašist Enrico Asnaghi po službeni potrebi premeščen drugam.

* **Za novega izrednega komisarja pri Hranilnici in posojilnici v Kočevju** je bil imenovan fašist Umberto Tosoni. Njegova naloga je, da izvede likvidacijo tega podjetja ob pomoči Hranilnice ljubljanske pokrajine. Ta komisar prevzame iste obsele tudi pri hranilnicah in posojilnicah v Črmošnjicah, Kočevski Reki, Stari Cerkvi, Spodnjem Logu in Starem Logu.

* **Nagrada za dvojčke.** Visoki komisar je iz Ducevevega sklada podelil zakoncema Ivanu in Ceciliji Fajgelj iz Ljubljane ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

* **Opozorilo članom Pokrajinske delavske zveze!** Člani Pokrajinske delavske zveze morajo predložiti v teku januarja 1943 svoje članske izkaznice Pokrajinske delavske zvezi, da podaljša njih veljavnost za leto 1943. Podaljšanje izkaznic bo izvršeno brezplačno. Člani iz Ljubljane in bližnje okolice naj oddajo članske izkaznice zaupnikom v podjetjih, kjer delajo, da jih ti oddajo v pisarno svojega oddelka oziroma naj posamezni člani, kjer ni zaupnikov, prinese izkaznice med uradnimi urami v pisarno svojega oddelka Pokrajinske delavske zveze. Člani iz pokrajine naj predložijo izkaznice Zvezi po občinskih sindikatih, oziroma okrajnih zastopnikih PDZ v Črnomlju, Logatcu, Novem mestu in Kočevju. Kjer ni občinskih sindikatov ali okrajnih zastopnikov, naj člani svoje izkaznice pošljejo v podaljšanje po pošti.

* **Umrli je slavni izumitelj Nikola Tesla.** Iz New Yorka je prispelo kratko poročilo, da je tam umrl svetovno znani izumitelj Nikola Tesla. Dočkal je visoko starost 87 let. Nikola

Tesla je bil iz preproste kmetijske družine v Liki na Hrvaškem. Ko je dovršil realiko v Karlovcu, se je šel dalje šolati v Budimpešto, v Pražo in Pariz, nato pa je bil povabljen v Ameriko, kjer je sodeloval z znamenitim izumiteljem Edisonom. Kmalu pa se je Nikola Tesla osamosvojil in je podaril svetu blizu 900 izumov, s katerimi je silno pripomogel k današnjemu in bodočemu razvoju elektrotehnike. Pred 10 leti je izjavil, da je izumil tudi smrtne žarke, s katerimi je mogoče v zraku onesposobiti sovražna letala, če pride v snop teh žarkov Sploh je izumil marsikaj, kar bo šele po njegovi smrti prišlo nanatančneje na dan.

* **Novo železniško križišče na Črnučah.** Pred dvema mesecema je bila dograjena zvezna proga med Ježico in Št. Vidom. Takoj nato so začeli graditi progo proti Lazam. Nova proga se bo odcepila na Črnučah ter drži pod vasjo Ježo in pod nadgoriško Ježo v smeri proti Sent-Jakobu in dalje severno nad vasi Brinje in Beričevo ter bo končno zavila proti reki Savi in čez njo na postajo v Lazah. Pri delu so zaposleni večinoma domačini.

* **Dva sejma v Novem mestu.** Na Loki pri Novem mestu je bil kmalu po novem letu mesecem in poltem in je bilo pripeljanih 111 prašičev. Največ je bilo pripeljanih iz št. Jerneja. Najboljše in vse cerkve, največ kupcev pa je bilo iz Ribniške doline in s Šumberka. Cene so se dvignile in so stali do 3 mesece stari prašiči 700 do 800 lir. Isti dan je bil v Novem mestu odrejeni sejem za odkup goveje živine. Večina pripeljane živine je bila ocenjena kot prvovrstna in je bila že v zgodnjih dopoldanskih urah razprodana. Obenem je bil prav živahen blagovni sejem na Glavnem trgu v Novem mestu.

* **Mali prijatelji potrebujejo čaše pomoči.** V mesecu ko mraz bolj in bolj pritiska, ne pozabimo na drobne krilatec, ki ne morejo do živca, ker pokriva prirodo zamrzel sneg. Vsako zrno in vsaka drobtinica se nam bosta bogato obrestovali. Letošnja zima po mrazu ne zaostaja za lansko, ki je precej razredčila ptičji rod. Zato krhmo da ne bo letošnji spol polno mrličkov med našimi krilatimi prijatelji. Starši, navajajte otroke da bodo krmili ptičke!

* **Slovenski čebelar.** Izšla je 1. in 2. številka tega lista, ki prinaša zanimive in poučne članke. Na uvodnem mestu omenja društvo velike težkoc in neprilike, ki jih preživljajo slovenski čebelarji. G. Fr. L. razpravlja o opraševanju rastlin, ki ga vršijo čebele in s tem pospešujejo večji pridelek in tvoritev semena, ki bi brez njega mnogo rastlin propadlo. Isti člankar razpravlja dalje »Kako se čebele sporazumevajo«. Obe razpravi

bo z zanimanjem bral tudi naš čebelar. G. A. B. poučuje, kako označujemo matice z barvo. Urednik nadaljuje svojo zanimivo razpravo o naših panjskih končnicah. Članek pozivlja 12 slik originalnih končnic. Med »Drobirjem« najdemo mnogo zanimivosti iz čebelarstva in marsikatero poučno drbotinico. Med »Društvenimi vestmi« je obširna okrožnica Osrednjega društva in vesela vest, da dobe čebelarji 2 vagona sladkorja za spomladansko krmiljenje čebel.

ZA UGANKARJE?

PREGOVORA

I.

Kodanj, pesmica, penca, jutro, korito, Trobinje.

(Iz vsake besede vzemi tri zaporedne črke!)

II.

puh, stena, trta, tir, velikaš, noj, čin, ar, pek, očl.

(Črtaj v vsaki besedi eno črko!)

DOPOLNJEVALKA

L A — — — snežni plaz,
— L A — — — ptica,
— — L A — — mesto v Italiji,
— — — L A — obrtnik,
— — — — L A svetišče.

Namesto črtic postavlj črke: A A C E E I I K M N W O O P R S S T V V.

POSETNIKA

LUKA J. VRONČIČ

Ugani poklic tega moža!

***

RESITVE

Stopnice. A, po, ris, igla, ladja. — April.

Enačba. Ban + (jaz - z) + luka = Banjaluka.

Pregovor. Človek se vsak dan kaj nauči.

Povest o dveh, ki sta se ljubila

V mestnem nasadu, na drugi klopi od kamentite ograje, sta se prvič srečala. Ona je čitala knjigo, francoski roman; on je pohajal po nasadu, bolan od pravkar polomljene ljubezenske zadeve. Pozdravil je v knjigo zatopljeno mladenko in prisedel.

Bilo je v maju, ko so stari kostanji tonili v cvetju in zelenju. V takem času se snubijo mlada srca in silijo skrite izpovedi na dan.

»Oprostite, gospodinja, ali čitate kaj lepega?»

— E, tako... S čitanjem si preganjam dolgčas. Po kosilu vzamem v roko knjigo ali vezivo, ko imam dve uri prostega časa. Ob treh pa moram biti spet v pisarni.

»Zalostno: zunaj sije sonce in razsijlje pomlad svoja bogastva. Ali pridete vsak dan semkaj?»

— Prav često.

»Morda po dogovoru?»

— Ne. Zdaj ne...

V zadnjih besedah je občutil mladenič izraz popustljivosti. Opogumil se je in nadaljeval:

»Tudi jaz sem prost. Ne rečem prost notranje kakor otrok ali obhajanec, ampak tako nekako kakor razpotočenec ali odslovljenec. Ali bi vam smel delati družino?»

Gospodinja je spustila knjigo na kolena. Veliko golobje oko je radovedno zatrepetalo na njegovem pogledu.

— Ako boste dobri, vas bom tolažila... A zdaj moram v pisarno. Na svidenje!

Drugi dan sta se sešla na isti klopi. Tako tudi tretji dan in nadalje. Govorila sta kakor je pač nanosilo. Postal sta prijatelja. Ker sta bila mlada in odkrita, sta si zaupala skrivnosti. On ji je izpovedal svojo preteklost, svojo pravkar izgovorjeno, težko povest, ki jo je mladenička lahko miselnost zaodela z ogrinjalom mikavnosti in romantične neverjetnosti — ki je pa kljub temu obudila v mladenki ost ljubosumnosti in užaljenega ponosa. Ostri sunek v dekliško srce je bil mahoma odbit z njeno zgodbo o nameravani zaroki z nekim razvpitim razgrajščem, ki ga je baje silno ljubila, ali so ga njeni starši kot nevarnega odklonili. Ali bodisi da je bila njena povest iz trte izvita ali preplitko zasnovana, da bi odtehtala težino njegove dogodivščine s tistim

dekletom »iz dna«, ki ji je bil o njem tožil — zvezda njune sreče izza prvih sestankov je pričela ugajati. Bledela je tem bolj, čim bolj je ozarjala njuni srca mlado sonce novo vzhajajoče ljubezni. Nekega dne je imela deklica solze v očeh in mu na pozdrav ni hotela odgovoriti.

»Kaj ti je jutrnja rosa?« je zajecjal sočutno.

— Nič. Nesrečna sem, sončni žarek! — je izustila pretrgano in komaj dušila jok, ki ji je silil v grlo.

Sedel je poleg nje in jo sožalno prijel za roko. Ali mladenka mu jo je izmaknila očitajoče:

— Ne dotikaj se me... ti...

V tem trenutku je zavihel angel ljubezni meč in presekal rdečo vrstico, ki je spajala njuni srca. In konec, ki se je vil iz dekliškega srca je prebledel se čudovito previl in presukal ter se razprl v bohoten cvet lilije, a konec iz mladeničevega srca je temno zakrvavel in se spremenil v svežo, pekočo rano.

Deklica je zahtela, a mladenič je povedil od bolečine glavo med dlani.

Mladenič je romal po svetu, z vero v duši, z ljubeznijo v srcu. Ker je imel silno vero, je upal doseči stvari, ki bi se dozdevale malovernim nemožeče, ker je nosil v sebi veliko ljubezen, je imel usmiljenje in odpustanje za vse. Spoznal je zlo in ga zamrzil. Sklenil je napraviti dobro delo. Tedaj mu je prišla nasproti grešnica.

»Zakaj si taka?« jo je vprašal.

Vprašanje jo je zbudilo kakor očitjanje. Odvrnila je igraje se z ovratnico:

— Ali mi hočeš očitati? Ako bi bili možki bolji, ne bi bila taka, kakršna sem.

»Nisem ti hotel očitati, nikoli nisem obsojal. Hotel sem te vprašati: ali bi hotela kreniti na pot poboljšanja?»

In grešnica je zakrila obraz s predpasnikom in zahtela:

— Ne morem. Nihče mi ne bi zaupal... Obsojena sem in ne smem med ljudi. Mučiš me s takimi vprašanji, beži od mene!

A mladeniča je prevzelo usmiljenje in je govoril:

»Vrzi s sebe, kar te veže na greh. Pozabi, kar

se je godilo do danes. Ljubezen, papec, očetovo preklestvo, bedo in muke. Odvedem te v novo deželo, kjer se ne bo brigal nihče za tvojo preteklost. Tam sije božje sonce na vse ljudi z istim žarom in toplino, tam so si vsi ljudje bratje in sestre. V krogu rajajočih dečkov in igrajočih se deklic bo tvoje mesto. Ob moji strani boš živela kot enakovredna družica vseh, ki delajo in se ljubijo.

Grešnico so ganile dobre besede in je šla za mladeničem.

Ko sta bila že na sredi pota, jo pa nenadoma ustavi satan Porogljivo se ji zareži v obraz in ji odkrije v najtemnejših barvah njeno preteklost. Pokaže ji ljubimca, ki ji vrne za žrtvovano prvo ljubezen bolezen in sramoto, za porodno bolečino posmeh sosed in preklestvo očeta za bedo in beračenje policijsko preganjanje. In ko zagleda grešnica svoje svetinje oskrbnene, poleptane in zavržene, jo prevzame zlobna radost, da bila zavržena in pogubljena na večne čase...

Iztrgala se je dobremu spremljevalcu in se poslovila z besedami: »Tvojim besedam ne verjamem in nisem vredna tvojih obetov. Grem, od koder ni vrnitve.«

In mladenič je ni videl nikoli več. Nameravano dobro delo je padlo v vodo kakor gnilo jabolko.

V mestnem nasadu so dehteli divji kostanji. Skozi pomladno ozračje so sikali smeji kramljajočih zaljublencev in razigrani akordi godbe. Jate golobov so nejevoljno golčale na vsiljivo vreščanje samogoltnih kavk, krožečih nad cvečnimi kostanji.

Sedela sta na klopi kakor po navadi.

Bil je večer njunega slovesa.

Nemo sta zrla ljudi, ki so hiteli mimo. Nihče se ni brigal zanju, nihče ni videl solz, ki so se jim iskriale v očeh. Dvoje src je omagovalo pod težo ljubezni, ki ju je prevzela liki opojna, dušiča soparica. Molčala sta in jokala. Pozno ponoči jo je spremlil v mesečini na dom. A ko sta bila nekako sredi pota, je stopil predenj napastnik. Zarezal se mu je v obraz in mu prikazal njegovo ljubezen v spačeni sliki: belo lilijo na polju in na njej gnusnega črva. Občutil je mrzlo grozo, se okrenil in poslovil z besedami:

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Zajčja juha. Marsikdo zdaj pozimi zakolje kunca, bodisi zato, ker jih ima preveč, ali pa jih težko prehrani. Še bolje je seveda, če imaš na razpolago divjega zajca. Za dobro zajčjo juho potrebuješ naslednje sestavine: 30 dkg zajčjega mesa ali slabše kose prednjega dela, 3 dkg masla, polovico čebule, dva korena, četrtino zelene, 1 por, paradižnikovo mezgo, en lovorjev list, vrčček timesa, nekaj zrn popra, 2-3 pesti leče. Zajčje meso pražiš na maslu z zrezano zelenjavo tako dolgo, da zarumeni. Preden zaliješ s kostno ali zelenjavno juho potreseš še z dvema žlicama moke. Potem prideneš 2-3 pesti leče, če jo imaš, začiniš in kuhaš do mehkega. Kuhano meso pobereš iz juhe, ki jo pretlačaš, popopraš in prideneš na majhne koščke zrezano meso. Na isti način napraviš juho tudi iz druge divjačine.

Praška krompirjeva juha je pozimi posebno izdatna, če imaš naslednje sestavine: 3 dkg masla, 2 žlici moke, pol kilograma krompirja, kostno juho ali vodo, skodelico mleka, 10 dkg prekajene svinjine ali polovico kranjske klobase. Iz masti in moke napraviš svetlo prežganje, kateremu prideneš v slani vodi kuhani in pretlačeni krompir, nakar zaliješ s kostno juho in skodelico mleka, ali če imaš dovolj mleka, vsakega pol juhi prideneš na kocke zrezano kuhano svinjino ali polovico kranjske klobase.

Ohrovtova juha. Sestavine: 3 dkg masla, glavica ohrova, polovica sesekljane čebule, česenj, petršilj, 5 dkg moke, na kocke zrezan krompir in hrenovka ali kakšna druga klobasa, če je na razpolago. Na maslu dušiš na rezance zrezani ohrovt, čebulo, česenj in petršilj, dokler se ves sok ne izpari. Potem posušeš z moko, še malo prepražiš ter zaliješ s kostno juho. Ko je ohrovt kuhan, pridaš na kocke zrezani kuhani krompir in na lističe zrezano hrenovko ali safalado.

Drobni nasveti

Pri ustavljanju krvavitve iz žle na udih ne smemo uporabljati vrvice, ki bi nam prerezala kožo in bi bila brez haska, temveč širše vezi, na primer jermen, gumijasto cev, elastično naramnico, zvitvo ruto ali kaj podobnega. V nobenem primeru ne smemo pustiti preveze uda preko 3 ur, a pozimi ne preko ene ure, sicer bo nesreča.

»Najina pota gredo narazen. Odstani mi, ki nisem vreden tvojega usmiljenja. Ko sem ti povedal povest o dobrem delu, sem postal tvoj ubijalec... Bog bodi milostljiv moji duši!« — Izg'nj je v noč kakor Kaj.

Drugo jutro so srečale ženske na polju deklenco blodečo z rožami v laseh sem in tja po travi. Brskala je med cveticami in polglasno popevala:

»Kje je moj dragi, jaz se bojim —
če je med rožami, pojdem za njim.«

Zanjice, ki so prišle na polje, so uganile, da je nesrečna. **Romanko.**

Rdeče astre

Marsikdaj se s tegobo v duši spominjam tistih jesenskih dni ob Morišu, tistih davnih in kakor hrepenenje lepih dni v Varej na Rumunskem. V pojemajočem soncu so po pobočju kopam podobnih gričev rumeneli stari hrasti, po polju je v vetru šumela obrana koruzna slama, na vrhu moje tihe, s slamo krite in iz ilovice zgrajene kočice pa so cvetele rdeče, krvavordeče astre. Med vrbljem je za njimi šumel Moriš, ves vase zamaknjen je valil svoje motne valove po zemlji transilvanski.

In tam, med rdečimi astrami nad šumečo reko, sem ob rožnatih večerih sanjal hrepenече sanje o svoji daljni domovini. Kakor Robinson sem bil, tisti neznan in vendar vsemu svetu poznani Robinson, ki so ga bili nemirni valovi vrgli na odljudni otok, oddaljili ga od sveta in obsodili v brezkraino samoto.

A nekega lepega večera, ko je sonce zahajalo in zlatilo valove veličastne moje reke, se je kakor po čudežu zgodilo, da je prišla po bregu zala mlada deklica. Opazila je moje rdeče astre, utrgala si najlepšo in si jo zataknila v goste črne lase. In tedaj, prav tedaj, ko je stala pred menoj z rdečo astro v laseh, me je zagledala in vztrepetala...

»Oprostite...« je zajecljala. »Nisem hotela...« Nasmehnil sem se, se sklonil k cveticam, nargal jih velik šop in ji ga poklonil.

»Teško bi bilo prvi brez družic,« sem ji dejal, »in vi ste najvrednejši, da vam krasijo kodrolaso glavo. Vzemite jih, vila neznanca!«

še večja! Zdaj pa zdaj moramo prevezo zrahljati, da dobi ud spet rožnato barvo, medtem pa vršimo pritisk na krvavečo žilo na drug način (neposredno). Bolnika tudi pri transportu ne smemo pustiti z vida, kontrolirati moramo prevezo in obvezo vsakih 15 minut.

Važno je, kakšno zobno ščetko naj uporabljamo, da bo res izpolnjevala svojo nalogo. Naj-

boljša je taka ščetka, ki ima šope ščetnic redko postavljene, da je med njimi dovolj prostora za kroženje zraka in je nje čiščenje lažje. Zobna ščetka, ki je zaradi silin in vode postala premeška, ne služi več svojemu namenu. Po vsaki uporabi operimo ščetko z milom in vodo ter jo potresimo z drobno soljo, ki razkuži in utrjuje ščetnice.

Kako ravnajmo z otroškim talentom

Billi so časi, ko ljudem take reči niso delale dosti preglavice. Ded je bil čevljar, oče je bil čevljar, delavnica je dobila novo orodje in deček se je šel učiti, ko je dovršil osnovno šolo. Zdi se, da je bila v tem neka modrost. Moj ded je bil čevljar, oče je bil čevljar, pa je naredil tudi mizo, in to je bila najlepša miza, kar sem jih kdaj videla. Ded sicer ni bil več mizar, toda njegovi predniki so bili. Mali so že sprejemali vase ozračje delavnice. Poznali so razne pridobitve, ki jih je ded našel in oče izboljšal. To je bilo nekaj podobnega kakor ogoljena knjižica receptov stare mame. Kako imenitne reči so v njej! V dobi, ko je rokodelstvo prenehalo imeti zlato dno, so se tudi prenehale dedovati rokodelske delavnice in iz velikih rokodelskih zavodov so danes ta dan — vsaj v velikih mestih — večinoma popravilnice ali krpalnice. Toda lastniki teh malih delavnic so še ljudje, ki znajo napraviti stvar celo: cel čevelj, celo mizo, celo obleko. Zakaj delati v mizarški tovarni se nikakor še ne pravi, da je delavec izučeni mizar, ki zna iz deske narediti celo mizo.

Dandanašnji otroci se torej rodijo z vprašaji. Ne samo gospodarska kriza, temveč tudi obrtni razvoj je prinesel takšno stanje, da nad otroki preišljamo, kaj bodo. In poleg tega moramo preišljati tudi nad deklicami, ker se dekleta dandanes teže možejo in može manj zaslужijo, neglede na to, da je tudi dekletu prijetno, če nekaj zna in je lahko samostojna. Zanimivo je, da je vprav v času največje krize naraslo število vsakršnih posvetovalnic o izbiri poklica. Te posvetovalnice opravljajo dobro delo v teh časih, ko je spet upanje na delo in ko mladi ljudje ne doraščajo več v strašno brezdelje.

Nikar ne hotimo, da bi otrok prezgodaj kazal talenti! Zelo zanimivo je na primer, da imajo otroci malokdaj dober posluš in malokdaj razpoznavajo, ali ton raste ali pada, če jim zapoje pesemco. To je zaradi tega, ker se posluš razvije šele prav nazadnje, kakor trdijo zdrav-

nik. Toda tudi smisel za besedo je včasih pri otrocih zelo živ, a potem se začne nenadno izgubljati. Če naredi šestletna deklica ljubko pesmico, to sploh še ne pomeni, da bo pesnica. Z risanjem je to že prav čudno. Otroške risbe moramo včasih res občudovati, toda to še ni dokaz za talent. Če ni otrok pokvarjen, je skoraj vedno originalen. Otroku čudovito misli po sestavi neznanih predstav, po najčudovitejših užitek, ki se jih niti ne zaveda, po logiki, ki raste iz ulomkov tega, kar je razumel in kar je napravilo nanj vtisk. Kaj napravi vtisk na otroka, se sploh ne da uganiti, lahko se samo poprečno reče, da je to čisto gotovo nekaj drugega kakor to, kar osupi nas.

Zadnji čas smo se navadili dajati otrokom tako imenovano prostost — dajemo jim pa seveda prav tako malo prostosti, kakor so je dajali naši starši nam, samo oblika te neprostosti se je izpremenila — in k tej prostosti se je pridružil tudi neprimerno precenjevanje vsakega otroškega izraza. Otroške izreke in risbe zbirmo in — vidimo v vsem neki talent. Ne rečem, da ga ni. Trdim samo, da se vedemo netaktno k temu talentu. Talenta ne smemo poveljevati in kovati v zvezde od prvega trenutka, ko se pojavi. Talent potrebuje m'ru in tišine, kakor na svetu vse. Prepričana sem, da je vsa škoda moderne vzgoje v tem, da se preveč z otroki ukvarjamo in jih s tem nehote silimo, da se ukvarjajo sami s seboj. Brž ko vidite, da ima vaš otrok kak talent, bodite tihi, bodite potrpežljivi, mirni in taktno molčljivi. Privoščite otroku, naj se ukvarja s obredmi. Zasedujte ga, a ne tako, da bi čutil, da ga zasledujete. Pomagajte mu, toda ne dajajte mu bergel, temveč samo priložnost. Resnični talent je nekaj nežnega, posebnega in krhkega. Goli talent pa sploh ni nič. Če nima kdo več ko tak talent — to je: če nima k temu še vztrajnosti in poštenosti v mišljenju in delu — je talent celo obremenitev osebnosti. Treba je vzgajati celega človeka, ne samo talent. Treba se je zavedati, da se more talent razviti le tedaj, ako se pridruži z n a e a j. —a—

Tako sva se seznanila: jaz varejski samotar in ona Hela, deklica iz Palote Ilve pod zasneženimi vrhovi puščobnih Transilvanskih Alp. In astre, rdeče astre iznad Moriša so naju združile v sen tako tihi, globok in prelesten, kakor je tiha, globoka in prelesta transilvanska jesen.

Rdeče astre, moje rdeče astre...

Od tistega dne sva se shajala vsak večer. Roko v roki sva se sprehajala po bregu Moriša. Gledala sva zahajanje sonca, rdečo, škrlatno zarjo nad daljnimi vrhovi in nisva mislila ne na svojo daljno domovino ne na njeno tiho, idilčno Paloto Ilvo. Kakor valovi v žuborečem Morišu so nama v sladkem zamaknjenju tekli tibi jesenski dnevi. Na vrhu so cvetele rdeče astre, v njenih kožmetih črnih in mehkih očeh pa je cvetela blažena vdanost, spremešana s čudno, tajno in nerazumljivo otožnostjo. Cesto sem v samotni noči mislil nanjo, na tisto njeno prečudno bolelost, a nisem ji vedel ne izvora ne vzroka.

»Kaj ti je ranilo dušo, Hela moja, tiha moja Hela?« sem jo spraševal, a ona je molčala, molčala. Samo še bolj tiha, bolj otožna in bolesta je postajala po mojem spraševanju. A nekega mračnega dne, ko so megle zastrle razgled in sva sedela v moji samotni koči, je naslonila svojo kodrolaso glavo na moje prsi in je zahtela:

»Dragi,« je dejala med solzami, »docvetele so tvoje rdeče astre in jaz bom — šla...«

»Hela?«

»Videl si moje tiho otožnost, videl moje skrito bolelost in sam si me spraševal, zakaj je v vsakem, tudi najbolj veselem mojem smehljaju skrita čudno taina bol. Molčala sem, ljubila sem te in nisem ti hotela povedati, zakaj je ranjeno moje srce. Skrivala sem ti žaloigro svoje mladosti, a zdaj je prišel trenutek, ko se bo dovršilo tisto, kar se dovršiti mora. Ali pa...«

»Kaj? Moj Bog, kaj se mora dovršiti?« sem skoraj kriknil od neznan, podzavestne slutnje.

»Ali pa...« je ponovila in se osvobodila mojega objema. »Ne, ne bom ti povedala. — Prišla sem, ko me nisi pričakoval, ko še vedel nisi da živim. Tako bom odšla. Boš kdaj mislil name? Se me boš spominjal?«

»Ne, Hela,« sem kriknil, »ti ne boš šla! Pri meni ostaneš, in...«

»Ne morem,« je dejala tako odločno, da sem

obmolknil in se zastrmel vanjo kakor v čudo prečudno. »Ne smem. Zaročena sem. Poročim se...«

»Poročiš se?« sem vzkliknil, in bilo mi je, ko da se je v tistem trenutku zrušila zemlja pod menoj in padam, padam. Kdo ve kam in kod, samo neskončno globoko nekam, v kraje večnega ničta, razdejanja vsega, kar je kdaj bilo.

»Morala bi se že bila,« je spregovorila kakor nekje daleč, daleč. »Moj oče je določil tako in za ženina mi je izbral človeka, ki ga brezmejno sovražim. Upirala sem se, jokala, prosila, rotila — pomagalo ni. Le eno mi je dovolil, da smem do poroke v Vareo. In zdaj so se iztekli moji dnevi. Jutri bi se morala vrniti...«

»In se boš? Boš odšla k očetu, se poročila s človekom, ki ga sovražiš? Ti, Hela, moja lepa, nežna, tiha Hela boš storila to? Ti, ki si mi tolikokrat govorila o svojih velikih, brezmejnih ljubezni? Ti boš to storila?«

Vztrepetala je. Izraz v očeh se ji je spremenil — postal je bolesto-grozoten. Solze so ji usahnile in le trepet mehkih ustnic in belih rok je izdajal vihar, ki ji je lomil poslednje moči. Nenadno se je pa vsa umirila in spremenila.

»Ne, ne pojdem!« je dejala trdo in odločno. »Samo tebi bi bila dala dušo in telo, le tebi bi bila dala vse, kar sem imela — drugemu nikoli. Zdravstvuj! Spominjaj se me!«

Planila je k meni, oklenila se me, poljubila me in — zbežala.

»Hela!«

Tekei sem za njo in jo klical, iskal Zamen. Noč je bila črna, gluha in neprodorna. Nad pokrajino je ležala megla. Hela ni bilo nikjer...

Radislav Rudan

TRGOVSKO DOPISOVANJE

Gospod Moric Sleparski, Tarnov

Na svoje veliko začudenje smo pri pregledu knjig odkrili, da nismo na račun vašega dolga še nič prejeli. Z odličnim spoštovanjem Izidor Zlatokop & Co., Dunaj.

Gospod Izidor Zlatokop & Co., Dunaj.

Prav nič čudnega, ker vam nič nisem poslal. Z odličnim spoštovanjem Moric Sleparski.

Domači zdravnik

Kaj vam svetuje zeliščar

Cebula. Navadna čebula nam služi za živilo, začimbo in zdravilo. Čebulo uporabljamo v razne namene, zlasti če hočemo pospešiti gnojitev, na primer, da se kak tvor hitreje ognoji. Slabotni, suhi, nervozni ljudje in ljudje slabega želodca pa naj uživajo le malo čebule. Vsem drugim pa je uživanje čebule zelo koristno.

Cesen pospešuje prebavo. Toda če ga uživamo preveč, povzroči vetrove (nadimanje) in drisko. Cesen, uživan v zmernih količinah, je dobro zdravilo zoper gliste. Jetični ljudje pa se ga morajo varovati.

Gorčice sta dve vrsti: črna in bela. Pod imenom gorčica razumemo običajno seme te rastline. Gorčica učinkuje blagodejno, pospešuje prebavo, odvaja odvečni sluz in zbuja slast do jedi. Vendar pa prevelika množina gorčice ne vpliva dobro na čreva in na sečne organe in lahko povzroči celo vnetje. Črna gorčica se uporablja za zunanje zdravlilo. V ta namen napravimo gorčični obliž. Tako storimo pri obolenju vranice, pri vnetju v grlu, pri prsnem katarju, revmatizmu glavobolu itd. Obliž mora ostati tako dolgo na koži, da se ta popolnoma pordeči: navadno zadostuje za to četrt ali pol ure. Nikdar pa ne sme ostati obliž na koži več ko eno uro. Bele gorčice ne uporabljamo zunanje, temveč le za zdravlilo pri motnjah v prebavi. Použijemo žličko bele gorčice, ki bo prav dobro dela.

Hren draži sluznico želodca in črev, pospešuje prebavo in žene na vodo. Ne smemo ga pa preveč zaužiti, ker bi se v seču lahko pojavila kri. Slab želodec se po hrenu napne in je poln vetrov. Hrenove kapljice so izvrstno zdravilo proti glavobolu, zlasti če je glavobol živčnega značaja. S temi kapljicami si mažemo sence in čelo.

Jagode so se obnesle pri zdravljenju protina. Priporočajo se tudi proti pesku v seču in proti sečnim kamnom. Mnoge osebe dobe po zaužitju jagod kožni izpuščaj, zato naj ljudje s slabim želodcem uživajo jagode zmerno, ne v večjih množinah. Z mlekom so teže prebavljive kakor s sladkorjem in vinom.

Janež. Z janežem začinjamo živila, slaščice, pecivo itd. Janež pospešuje delovanje prebavil in je dobro domače zdravilo, kadar nas napenja in nas boli trebuh. Tudi v d'halnih organih rakopičeno sluz mehča in odstranja janež. Zdravniki ga predpisujejo kot pridatek k prsnim zdravilom.

Kamilice. Kamilično cvetje močno in prijetno diši. Kamilice uživamo kot čaj. Učinkujejo proti vetrovom, blažijo krče, povzročajo potenje in zmerno dražijo. Tudi pri ženskih boleznih, pri boleči menstruaciji (mesečnem perilu), pri krču v nožnici je dobro piti kamilični čaj. Topli kamilični čaj zdravi tudi revmatične in kataralne bolezni. Kadar kuhamo ta čaj, ne smemo pustiti kamilic dolgo v vodi, drugače izgubijo moč. — Zunanje uporabljamo kamilice za napolnjevanje blazin zoper revmatične bolečine. S čajem tudi klistiramo pri koliki, uporabljamo ga za obkladke, za grgranje in za kopeli. (Dajje.)

Drobne vesti

Obrtne kožne bolezni dobivajo vedno večji pomen. Kožo nam lahko oškodujejo najrazličnejše snovi, najčešče pa so vzrok zelo trdovratnih kožnih vnetij in izpuščajev (ekscemov) topilna sredstva terpentin, njegova nadomestila in mineralna (naza)na olja. Dalje povzročajo takšne kožne bolezni razna umetna gnojila, delo pri galvanizaciji s kromati (grafična obrt, strojenje in podobno). Pogosto je povod obolenju pridobljena preobčutljivost kože za določene snovi. Posebno važen je kožni rak, ki se lahko razvije po dolgotrajnem vplivu parafina, tera, smol, saj in rentgenskih žarkov na našo kožo.

Zemlja v globini 1 do 2 metra je že brez bakterij. Vzrok temu pojavu je izredno filtracijska sposobnost fino luknjastih tal, zaradi česar je tudi talna voda v taki globini brez bakterij. Naprotno pa vsebuje zemlja bliže površini zelo mnogo raznih klic, od par tisočev do več milijonov v enem samem kubičnem centimetru. Največ klic se seveda v zemlji, ki jo stalno gnojimo ali če vsebuje odpadke našega gospodinjstva. Odpornost teh klic v zemlji je izredno velika ter so nekatere tudi zelo nevarne zdravju človeka in živali; med njimi so povzročitelji smrtničnega krča (tetanus) in plinskega prisada (plinska gangrena). Obramba proti tem smrtno nevarnim boleznim je v pravilni oskrbi vsake rane (zlasti če je onesnažena z zemljo ali prahom) in pravočasni uporabi zaščitnega seruma.

Mladina bo hodila v šolo na prostem

»Ustvarjajmo šole na prostem, pa bomo lahko kmalu zaprli nekaj bolnišnic!« — Tako odmeva vzklík po modernih državah. In priznati je treba, da se ta želja bolj in bolj izpolnjuje. Zlasti letos smo lahko večkrat čitali v dnevnem časopisju, kako napreduje širjenje modernih šol na prostem zraku v Italiji, Nemčiji in drugod. Ustanovljen je poseben evropski mednarodni odbor, ki skrbi za izdelavo načrtov za šole na prostem. Lahko smo prepričani, da bomo tudi Slovenci po sedanji vojni imeli take šole, da bodo kar najbolj v korist telesnemu in duševnemu razvoju otrok.

Lahko trdimo, da so bile šole na prostem znane že v najstarejši dobi. Že davno preden si je človek sezidal prvo hišo, je moral vzgajati svoje potomce. Vzgojal jih je v mili prirodi, saj je bil od nje docela odvisen. Tak način vzgoje bi imenovali danes »praktični pouk«.

Seveda pa so se z razvojem vseh panog človeškega delovanja docela izpremenili tudi temelji človeškega življenja. Človek se je začel počasi oddaljevati iz prirode, ker ni šel več tako od nje odvisen. Umaknil se je v hišo. S tem se je počasi tudi vzgoja preselila v hišo, v učilnico med štirimi stenami, kakor da bi bila solnce in zrak otrokova sovražnika. Ta šola je bilo pravo zanihanje vseh nauk moderne higijene. Šola brez zraka, brez sonca, brez prirodnega življenja se je zdelo večini vzgojiteljev neobhodno potrebna za pravo zbranost duha, brez katere pravi šolar ne more biti. Tja so zapirali otroke, da bi jim topli v glavo knjižno branje, kakor zapiramo kokoši v kurnike.

Šole proti koncu preteklega stoletja so se zbudili nekateri modernejši šolniki in začeli trditi, da so otroci potrebni zraka, solnce in gibanja. Zato jim je treba na stečaj odpreti kletke, ki ubijajo. In leta 1890. je začel francoški vzgojitelj Gaston Lemonier prvi učiti otroke pod vedrim nebom.

Kje se konča klasična zaprta šola in začne nova, na prostem? Ni dovolj, da odpremo šolska okna, pa bomo imeli šolo na prostem. Šola na prostem je samo tista, kjer se vrši ves pouk na prostem in se mude učenci v notranjosti šolskega postopja le tedaj, kadar so vremenske razmere take, da pouk zunaj ni mogoč.

Solanje na prostem bi moralo postati edini način osnovnega vzgajanja in skrbi za to, da bi se otrok razvijal vzporedno na duhu in na telesu. Dandanes smo žal še toliko za ostalim svetom,

da bi bilo nemogoče kar z enim mahom izpremeniti razmere, ki zdaj vladajo, in premagati predsodke, ki so se ukoreninili v ostarelih glavah. Pač pa bi bilo treba vzgajati v takih šolah, vsaj tiste otroke, ki so količkaj siabotni in bolehní. Na vasi to ne bi bilo težavno, ker je v bližini povsod dovolj gozdov ali travnikov, v mestih pa bi morali zgraditi vse nove šole na prostornih stavbiščih, kjer bi v okolici napravili prave parke in travnike.

Zaprta šola je ognjišče jetike! Že v dobi, ko začne otrok hoditi v ljudsko šolo, se pokaže razvijanje te strašne ljudske kuge. Če je šola med štirimi stenami, bodo najbrž vse klinike, vsa obsevanja bore malo pomagala, zlasti tedaj, če živi otrok tudi doma v nezdravem stanovanju in v pomankanju. Take otroke bi morali zdravnik pošiljati v šole na prostem, na kmetih. Tako bi postali ti zavodi nad vse važen činitej v boju proti jetiki.

Po nekaj mesecih novega življenja bi bili otroci kakor prerajeni. Zarjavili bi v obraz in vsi znaki slabokrvnosti bi izginili. Oživele bi delovanje telesa in duha. Splošno počutje bi se jim izboljšalo, vrnil bi se jim tek, spanec in odpornost proti utrujenosti. Pri vseh bi opazili zvišanje telesne teže, obnovljeno delovanje pljuč in tudi močno razvijanje mišic.

Važnost takih šol bomo najbolj poudarili, če povemo, da je v mestih na vsakih 100 šoloobveznih otrok skoraj šestdeset takih, ki so bolj ali manj okuženi z bacili jetike. Med temi šestdesetimi jih živi skoraj trideset skupaj z ljudmi, ki imajo odprto jetiko, zlasti v krajih, ki so nezdravi ali pa preveč objudeni.

Ko bomo imeli šole na prostem, se bo ta odstotek brez dvoma v najkrajšem času bistveno izpremenil.

V Ameriki so v tem pogledu na boljšem. V Kaliforniji so skoraj vse nove šole na prostem. Na Angleškem in v Nemčiji grade mnoga mesta svoje nove šole v bližnji okolici in vzgajajo tam otroke na prostem. Zjutraj in zvečer se otroci lahko brezplačno vozijo z avtobusi in cestno železnico domov v mesto. Tudi v Franciji se že kaže znatno izboljšanje, čeprav Francozi navadno za »novotarje« niso preveč navdušeni. V zadnjih letih so napravili nad 500 takih šol, kjer se učí okoli 25.000 šolarjev. Prav posebno velik napredek pa je v zadnjih 15 letih pokazala Italija, ki zdaj deluje z Nemčijo vzajemno za prepoved šolstva.

Pijani Mujo

Pripovedujejo, da je nekoč živel v Carigradu Turčin, po imenu Bekri-Mujo ali po naše: pijani Mujo. Mlademu je bil oče zapustil veliko imetje, Mujo pa je vse zapil in zapravil, tako da mu ni ostalo obleke nič razen raztrganega plašča. Z njim ogrnjen je pohajal po mestnih ulicah; iz starih čevljev mu je gledal palec.

Nekoč ga sreča na ulici hudo pijanega sam turški sultan. Jame ga karati, da je zapil toliko imetje in padej tako globoko. A on osorno odgovori carju: »Kaj te briga, ako jaz pijem? Če pijem, pijem za svoje denarje. Mislíš, da nimam novcev? Za koliko mi prodaš Carigrad?«

Dasi je car dobro vedel, da Mujo nima niti pare, vendar pomisli in mu reče: »Ne dam ti vsega Šiambula, Mujo, nikakor ne dam, dam ti ga pa pol in potem bova na nesrečo v njem oba carovala.« Mujo mu na to odgovori: »Prav, jutri rano ti prinesem novce.« Tako sta se razstala.

Ko drugi dan v določeni čas Mujo ni prišel z denarjem, pošlje car ponj. Sedaj Mujo trezen prizna, da nima niti pare, kaj šele, da bi kupoval Carigrad. Car zapove tedaj, da ga takoj posekajo, ker je tako lagal in zbijal šale s samim carjem. Mujo prične prositi milosti, a ko vidi, da nič ne pomaga, reče carju: »Ko ti je že na tem, me lahko pogubiš; prosim te pa, stori mi še eno uslugo, preden me pogubiš: najdi v svojem carstvu tri ljudi: siromaka, ki nima ničesar na svetu, slepca, ki ničesar ne vidi, in ubožca, ki nima nobene noge, nego samo život. Dovedi jih sem, da jih lepo pogostiš, nahraniš in napojiš, a midva jih bova opazovala, kaj bodo počeli.«

Car mu to dovoli in takoj zapove, da mu poiščejo in privedo tri take ljudi. Ko dospo, posadi drugega poleg drugega. Prineso jim jedi in pijače in gostija se prične. Ko se dobro najedo in napijejo, izpregovori slepec: »Hvala Bogu in častitemu carju, ki nas je nasitil z belim kruhom in napojil z rdečim vinom!« Ubožec se razljuti, in hajdi po njem: »Reva slepa! Kako veš, da je kruh bel in vino rdeče, ko nič ne vidiš? Takoj te pogazim z nogami!« Nato vzklikne siromak: »Le pogazi ga, vse plačam jaz!«

Tedaj pravi Bekri-Mujo carju: »Glej, častiti car, kaj dela pijača! Slepca nima oči, ubožec nima nog, siromak ne denarja. A sedaj, ko so se napili, je dobil slepec oči, ubožec noge in siromak novce. Tako sem tudi jaz včeraj dobil de-

nar, da kupim od tebe Štambul.« Ko car vse to vidi in sliši, odpusti Bekri-Muju in mu daruje življenje.

Car se je zatem čudil, da ima vino tako moč in da tako mika pijance. Zato mu pride na misel, da ga tudi sam pokusi. Tako veli neki večer, naj mu prinese najboljšega vina, in se ga počasi napije. Drugi dan je bil car bolan, silno ga je bolela glava; ni je mogel dvigniti z vzglavja. Ko se to razglasi po dvoru, se brž zbero vsi zdravniki, da ozdravijo carja. A car pravi, da ga bo v njegovi bolezni najbolje izlečil Bekri-Mujo, zato naj ga takoj pokličejo. Ko pride Bekri-Mujo, mu car pove, kako je bolan in od česa, ter ga vpraša, kaj naj stori sedaj. Mujo mu svetuje, naj zopet pije, kar je pil snoči, pa bo glava takoj dobra. Car ga vpraša: »Kaj pa naj storim, ako me bo potem ko se iztreznim, zopet bolela glava?« Mujo odgovori: »Pij nanovo!« — »Doklej pa bo to trajalo?« ga vpraša car. »Dokler ne boš tako oblečen, kakor jaz,« je odvrnil Mujo in odšel z dvora.

Zdravniške

»Odpočiti se morate, prijatelj, idite v gozd, mleko pijte, soljve uživajte, samo eno smotko kajenja na dan, kvečjemu dve...«

»Čez mesec dni pacient spet obišče zdravnika, ves izpremenjen.«

»Nu, kaže, da vam je pomagalo. Ali ste se ravnali po mojih navodilih?«

»Da, gospod doktor, vse je bilo dobro, samo tej vražji smotki sem se težko privadil.«

»Gospod doktor, napravite mi zmeren račun, že iz hvaležnosti.«

»Kako to mislite: iz hvaležnosti?«

»Pomislite vendar, da so se od mojega sinčica razširile kože po vsem mestu!«

»Pravite, da vaša žena vso noč kašlja? Hm, hm, nevarno! Zakaj pa niste že prej poslali pome?«

»Droglej, gospod doktor, je še nekako šlo: zamašil sem si zvečer ušesa z bombažem.«

Sinček: »Mamica, ali je ljubi Bog bolan?«

»Zakaj to vprašaš?«

»Saj si prej rekla papanu, da je ljubi Bog danes opoldne poklical strica doktorja k sebi.«

V grajski kleti

Vojvodina Kleve je bila v zadnjih desetletjih sedemnajstega stoletja zasedena od Francozov, in sicer zato, ker so imeli tak dogovor s Pruski. Z 22. brigado je prišel v Kleve mladi poročnik Karel Surville. Njegovi starši so umrli v Parizu pod giljotino.

Nastanil se je pri Milnerjevih. Gospod Milner je zelo ljubil starine. Dobro jih je poznal. Zanimal se je zanje in jih zbiral s posebnim veseljem.

Milner je imel dve hčerki, šestnajstletno Aleksandro in sedemnajstletno Dorotejo.

Med Survillom in Dorotejo se je kmalu razvilo ljubavno razmerje.

Ker je bil častnik poštenjak, je takoj zaprosil očeta, naj mu da hčerko za ženo.

Milner mu je odgovoril: »Pokažite mi izkaz, da ste imenovani za stotnika! Ali pa prinesite pismeno potrdilo, da razpolagate letno s tisoč tolarji! Če mi prinesete eno ali drugo, se lahko takoj poročite z mojo hčerko!»

Survilla ni mogel storiti niti tega, niti onega. Vedel je, da bo moral še dolgo čakati, preden bo imenovan za stotnika. Premoženja pa ni imel. Vse imetje staršev je bila požrla revolucija.

Pa se je spomnil na nekaj drugega.

Sklenil je Milnerja pridobiti drugače. Ker je vedel, da stavec zbira star denar, orožje, stare rokopiše in druge starine, je nameraval s stari-nami poskusiti svojo srečo, kajti Milner jih je cenil še više kakor imenovanje za stotnika ali letni dohodek tisoč tolarjev.

Mladi Survilla je bil pri okoliških ljudeh kmalu priljubljen. Prijaznega in skromnega poročnika je vsak takoj vzljubil. In ljudje so mu povedali, da mora biti v kletih Klevskega gradu poleg zakladov tudi dovolj drugih starinskih predmetov. Ta grad, ki se je imenoval tudi »Lobodji grad«, je menda zgradil že rimski poveljnik Julij Cezar. Ustno izročilo je trdilo, da je v njegovih obokanih, zapuščenih kletih zakopan neizmeren zaklad.

Survilla je sklenil razvaline preiskati. Upal je, da najde v njih kakšne starinske predmete. Hotel je postaviti svoje življenje na kocko in si poiskati v razpadajočih kletnih hodnikih svojo srečo. Nekdani dan si je nabavil nekaj orodja in se odpravil skrivaj tje. Nikomur ni omenil niti besede.

Zelo se je moral truditi in kopati. Znoj mu je curkoma oblival obraz, preden se mu je posrečilo, da je prišel pod razpadajoče oboke, kjer ga je dušil strašen smrad. Ze stoletja jih ni prestopila človeška noga.

Sele naslednji dan je po dolgem trudu in delu našel nekaj rimskih novcev, dobro ohranjeno čelado in velik lok iz ribje kosti.

Ko je stari Milner te stvari zagledal, je mladeniču čestital. Takoj se mu je pričel laskati.

Survilla mu ni hotel odkriti svoje tajne. Nikomur ni povedal, kje je našel te starinske predmete. Hotel je delo nadaljevati. Da bi prodrl kolikor mogoče daleč v notranjost in hodnike preiskal, je nameraval izostat kar tri dni. Tedaj je šele vse povedal svoji izvoljenki in ji omenil, da ga ne bo tri dni na spregled.

Ona se je prestrašila. Prosilga ga je in zaklinjala, naj tega nikar ne stori. Naposled se je pa vendarle vdala. Sama ga je pospremila do vhoda.

Poročnik je imel s seboj več aparatov, orodja in zadostno zalogo živila.

Pred vhomom je ukazal ljubici, naj se vrne, češ da starši ne smejo zvedeti, kje se on mudi. Če gre ona z njim, ju bodo zasledovali in našli.

Težkega srca se je Doroteja ločila. Jokaje mu je dala klopčič vrvice. Prosilga ga je, naj jo prične takoj pri vходу odvijati, da bo našel pot nazaj, če bi zašel.

»Če se ti kaj pripeti, te bom tudi jaz laže našla. Pot naj mi pokaže vrvice! Samo odvijaj jo! ga je zaprosila.

Obljubil ji je, jo objel, poljubil in odhitel. Zamišljena in trudna se je vrnila deklica sama domov. Komaj je čakala, da bi minili trije dnevi in da bi se njen izvoljenec vrnil živ in zdrav iz razvalin.

Ko ni minil niti drugi dan Survillovega odhoda, je prišel v Kleve general Gustine, poveljnik divizije. Prinesel je 22. brigadi povelje, da mora oditi in se združiti z drugimi četami.

Generalov marš je odmeval po vseh ulicah.

Vojaki in častniki so se zbirali. Kompanija, h kateri je spadal Survilla, je bila kmalu pripravljena. Le njega ni bilo.

Nihče ni vedel, zakaj je poročnik izostal. Dopusta ni imel. V seznamu bolnikov ni bil vpisan. Vsem se je čudno zdelo, kje se mudi ta hrabri vojak, ki kljub temu, da mu je bil odrezan prst na roki, ni prošil za odpust, temveč je ostal vojak z dušo in telesom.

Brigada je naposled odšla brez njega. Med potjo je dobila novo povelje. Zato se je naslednji dan vrnila v Kleve.

General je takoj sklical vojno sodišče, da bi Survilla obsodilo. V Milnerjevi hiši so dobro vedeli, kaj se dogaja.

Tretji dan se je že nagnil — Survilla pa še ni bilo nazaj.

Uboga Doroteja je od strahu skoraj blazna odšla sama proti grajskim kletem.

Ko je prispela v klet, se je zaradi strašnega smrada in mraza domala onesvestila. Zgrudila se je na kamen. Na srečo je zatipala tedaj na kamnu privezано vrvice, ki jo je bila dala svemu dragemu.

To jo je opogumilo. Prijela je za vrvice in šla za njo. V drugi roki je nesla prižgano plamenico. Počasni je korakala po samotnih hodnikih. Votlo je odmeval njen korak. Povsod so ji zijali nasproti novi vijugasti mostovi. Plamenica je obsvetljevala velikanske oboke z rdečim, pošastnim sijem.

Deklica je bila že skoraj dolgo uro v tem grobu. Nikjer še ni našla sledu za svojim ljubljencem.

Mahoma je odrevenela. Vrvica se je nehala. Tresoča se roka je držala za zadnji konec. Njenega izvoljenca pa ni bilo nikjer...

Nekaj časa je obstala vsa preplašena in strmela predse. Zbala se je, da zblazni.

Naposled se je stresla. Krčevito je zakričala: »Karel! Moj Karel! Kje si, ali si mrtev?«

»Mrtev...« je odmevalo po hodnikih in spet je bilo vse tiho.

Zdaj ni več dvomila, da se je ponesrečil.

Hotela ga je poiskati. Na slepo srečo je odšla v neki stranski hodnik. Prestopila je komaj pet korakov, že je stala pred truplom svojega lju-

bimca, ki je ležalo pokopano pod zrušeno steno.

Smrt poleg njega se ji je zdela rešitev.

Tedaj se je pa spomnila, da mora rešiti čast svojega ljubega, ker je zginil in je obdolžen pobege.

Kako naj dokaže, da je mladenič nedolžen?

Dolgo je premišljevala. Naposled se je odločila.

Pograbila je ostro sekuro, ki je ležala poleg njenega fanta. Zamahnila je. Prisojila si je dokazilo njegove smrti.

Vrvica jo je srečno privedla nazaj iz kleti.

Ko je prispela domov, jo je srečala njena sestra Aleksandra. Cim jo je Aleksandra zagledala, se je silno prestrašila. Njena ljubljena sestra je bila vsa spremenjena. Strah in mrtvaška bledota sta ji spali obraz. Bila je kakor prikazen.

Aleksandra jo je objela.

Doroteja je zajokala. Med solzami je povedala sestri, kaj se je zgodilo. Hlastno jo je naposled vprašala: »Kaj govore o mojem ženin?«

»Pravkar ga bodo obsodili,« je odgovorila Aleksandra.

Doroteja je molče skočila kvišku. Takoj je odhitela v hišo, kjer je bil zbran sodni dvor.

Padla je v dvorano, ko je predsednik razglasil: »Karel Evgen Survilla, kateremu je dokazano, da je pobegnil iz obmejne trdnjave, se soglasno obsoja...«

»Nedolžen! Nedolžen!« je zaklicalo nesrečno deklo. »On ni pobegnil! Umrl je zame in za našino ljubezen.«

In tedaj je pokazala — odsekano roko svojega draga. Ker je na nji manjkal prst, so jo vsi takoj spoznali.

Doroteja se je nato zgrudila. Zadelala jo je srčna kap.

Spisi, ki o tem dogodku poročajo, so še ohranjeni.

Iz mojega dnevnika

V pozni jeseni življenja prebiram svoj dnevnik iz prve mladosti. Čeprav je zapisnik vsakdanjih dogodkov nekako otročji, vendar mi je ljubši, kakor vsaka druga knjiga.

Cital sem ob brleči luči v zimskem večeru:

»1. maj. V štirinajstem letu mojega skromnega življenja je to že tretji dnevnik. Kakor povsod, se me tudi pri tem poslu drži neprestana smola. Prvega je iztaknila mati. Le to sem radoveden, kako je prišla do njega. Trdno sem imel povitega v rokavu nočne srajce (ponoči sem grel roko brez rokavnika pod odejo). Tako zavarovan zvezek sem položil pod rjuho na postelji. Prav tedaj, ko sem mislil, da je dnevnik na najvarnejšem kraju, je zasačila mamina roka prve še sveže vrstice. Zvečer sem drobnji zapisnik v rokavu shranil. Drugo jutro — katastrofa! Ko sem prišel iz šole, so mi dali namesto obeda — palico. »Mili Bože,« sem pomislil, »kaj naj to pomeni?« Že sem hotel potožiti zapisniku svoje nesrečno življenje. Šel sem k postelji, segel pod odejo — nič; hitro sem zmetal cunjce s postelje in — groza: niti rokava ni bilo več... Omedlel sem skoraj od strahu!

V zapisniku so bile raztolmačene vse skrivnosti moje prve ljubezni. V zvonkih besedah sem opeval Marico. Drugi so ji rekli sicer le dimnikarjeva »Marička«, toda ljudje nimajo za take reči prav nič smisla. Govoril nisem dosti z njo, le pogledal sem jo včasih in občudoval njene oči, nos, zobe in sploh sem imel dober okus, kajti vse to sem natančno zapisal v dnevnik. In vse to je bilo izdano! Oh, oh!

Maričke ne gledam nič več, najina pota so šla daleč narazen. Prvi dnevnik je na tako neslaven način zginil s sveta...

Pa kmalu sem se utolažil in pozabil nezgodo. Po enem letu sem že imel drugi zvezek in pridno sem pisal vanj skrivnosti iz zaklenjenega srca. To pot sem ga tudi boljše spravil. Dal sem ga v lično škaflo, čezenj sem položil bel papir. V tej škafli sem imel shranjene toaletne ropotije: kravate, ovratnike in še kaj. »Ni ga zlodja, da bi ga iztaknil!« Pa je vendar bil.

Ze na prvi strani novega dnevnika sem, kolikor se še spominjam, razkladal zopet ljubezen. Tedaj je Likarjeva Milena hodila za mano. Na vse kriplje je bila vsiljiva in sitna. Če bi ne bil tak kavalir, bi jo bil že zdavnaj odpodil. »Bo že še prišel čas!« sem si rekel.

Veliko lepša se mi je zdela Vačjuška iz tretjega nadstropja. Njej sem posvetil ves dnevnik. Božal sem njene črne lase in mnogo zlahtnih poljubčkov poslal na njene rožnate ustnice. Govoriti pač nisem upal preveč z njo, čeprav bi rad, ker sem se vedno bal, da me zasači Milena. Ona mi je bila zmeraj za petami.

Sredi poletja je bil Milenin god. Tedaj mi je šinila v glavo pametna misel. Zjutraj že ob sedmih, ko je šla mati na trg, sem skočil na vrt in natrgal nekaj rož. Potem sem vzel iz toaletne

škafle kravate in ovratnike, vrzel cvetje v škaflo, jo zavil v navaden časopisni papir in jo vtaknil za hlače. Na poti v šolo sem kakor po navadi srečal Mileno na vogalu naše hiše in tam sem ji brez besed izročil voščilo, češ, zdaj veš za mojo ljubezen, prisrčno! Pridirjal sem v šolo. Ze med prvo uro pouka sem se spomnil. Groza spet in strah! Na dnu škafle je dnevnik... Glava mi je klonila na klop, srce je bilo skoraj neslišno... Zavedel sem se doma v postelji...

27. junija. Ni dobro, da človek pisari kar naprej in naprej. Navsezadnje postane lahko še velik pisatelj. Tega sem se hudo ustrašil in zato sem prenehal. Da bo pa zapisnik popoln, naj izpopolnim še zadnjo vrzel v slavni dogodkih na moji življenjski poti.

Po omedlevici sem šel šele četrty dan v šolo. Komaj sem stopil čez prag, že spet presenečenje. Za ogrom je čakala Milena s škaflo. Z veliko bolestjo mi je izročila zavitek in — šla. Odprl sem: rumene rože z listkom; pod rožami dnevnik, na listku besede:

»Vračam. — Milena.«

Pograbila me je jeza. Razmetal sem cvetje in raztrgal zapisnik sredi ceste... Navsezadnje sem pozabil še Vačjuško. Tako se je končala druga moja pisarija.

»18. oktober. Danes, na moj 18. rojstni in godovni dan, zaključujem staro življenje in grem iskat sreče po drugi poti. Svoj dnevnik imam skrbno skrit pod parketom v svoji sobi. Čezenj je položena prava perzijska preproga, na nji stoji nočna omarica. Upam, da je tu na varnem in da dolgi prsti ne bodo segli tako daleč. Če pa je kdo radoveden, naj ga čita, jaz se ne bom vznemirjal. Kajti zastoj bo iskal pri tebi, dragi dnevnik, skrivnosti srca; jaz namreč nisem več zaljubljen!

V slovo otroškim letom — Luka.«

To je bil moj prvi in poslednji zapisnik. Ponežeje v zakonskem trnjevem življenju nisem upal zapisati nobene skrivnosti. Vse skrivne misli se morajo stekati iz enega srca v drugega. Tu ne sme biti črk, sicer začne krvaveti srce iz ljubosumja. S solzami se spominjam zgodnje, zlate prostosti ob tih brleči lučki pozno v noč... —žič.

DR. IVO BENKOVIČ

odvetnik v Ljubljani, do sedaj Beethovnova 14, »Dunava«, se je 11. januarja t. l. preselil v Puharjevo ulico 14, I. nadstropje, vila »Ada«, telefon 21-34; dohod z Bleiweisove ceste zraven »Figovca« proti Tivoliju.

Uradne ure dopoldne, le po dogovoru popoldne okrog 4. ure

PO SVETU

Slabo je naletel

V preteklih časih, ko so še nosili dolge lase in lasulje, se je večkrat zgodilo, da so tudi največje gospode obiskale drobne živalice, ki jih v spodobni družbi navadno ne omenjamo.

Komornik kralja Ludovika XI. — po imenu Peter Micheaux — je nekoč na kraljevem sukničju zagledal tako živalco in jo zelo previdno odstranil. Vendar pa je Ludovik XI. zapazil komornikovo kretno in ga je vprašal, kaj je odstranil. Po dolgem cincanju je Peter priznal resnico.

»Ali je to kaj slabega,« vpraša kralj, »ali nisem tudi jaz človek, ali ni ta dogodek jasen dokaz, da sem tudi jaz človek?«

V znak hvalečnosti je ukazal zakladničarju, da komorniku izplača 40 zlatih tolarjev.

Po preteku nekaj dni je skušal neki drug komornik, ki ga je kraljeva hvalečnost tako ganila, prizor ponoviti. Lotil se je kraljevega jopiča. Na kraljevo vprašanje po dobro posrečenem poskusu je odgovoril, da je odstranil bolho.

»Bolho?« se je razjezil kralj, ki je bil ta dan vse drugače razpoložen. »Kaj mislite, da sem pes, po katerem skačejo bolhe?«

Na njegov migljaj je pristopil višji jetničar in odšel komorniku štirideset krepkih batin po zadnji plati.

Kako so veliki ljudje cenili čas

Še pred dobo pare in elektrike, železnice in telefona, v stoletjih, ko delo še ni bilo tako razvito kakor dandanes, so veliki ljudje večkrat dokazali, kako znajo ceniti čas. Francoski kralj Henrik IV. je bil nenavadno dober človek. Le v enem primeru je znal biti strog in neizprosen do skrajnosti: če se je kurir z važnimi pismi zakasnil po lastni krivdi, ker se je predolgo mudil po medpotnih gostilnah, pri ženskah ali kako podobno. Če je kralj to zvedel, je bil mož brez milosti obsojen na smrt.

Za važna pisma je dal kralj izdelati posebne kuverte. Na njih je bilo natiskano: »Podvizaj se, poštar, podvizaj, ako ti je življenje drago in če nočeš, da se ti bo zgodilo tisto, kar se je zgodilo tvojemu tovarišu!« Pod temi besedami je bil naslikan človek na vislicah — poštar, ki ga je bila zaradi zakasnitve doletela smrtna kazen.

Nekoč se je Napoleon s svojimi maršali razgovarjal o bitki pri Slavkovu. Razpravljali so o poedinih strateških in taktičnih potezah bitke. Kaj bi bilo, če bi bila ona divizija napravila to, kaj bi se zgodilo, če bi bili pravočasno tam in tam postavili nekaj baterij več ...

Zaradi klobuka

(Dogodbica)

Ako bi ne bilo opojne pijače, bi ne bilo toliko nesreč in preprirov; prav gotovo pa bi ne bila nastala naslednja dogodbica:

Matevželj v Zavetju je bil zvest podanik svoji ženi, kar je tudi zaslužila. Nekoč je šel na Tlačnico na sejem ter ji je kupil lepo pisano ruto. Hotel se ji je pripripiti in vsaj nekoliko poplačati njeno delo. Nenadoma pa je občutil strašno žejo in že ga je nekaj siloma porinilo v obcestno gostilno. Tu je visel do poznega večera. Šele luna, vzhajajoča ob enajsti uri, ga je opomnila na odhod.

Domov grede se je Matevželj kregal z mesecem, ki je slabo svetil, in z drevesi, ki so metali senco na pot. Silovita jeza ga je končno zanesla v stran; zašel je na občinski pašnik, kjer je potegnil močen veter ter mu odnesel klobuk.

»Počkajaj, tovariš!« je klical za njim. »Ker sva skupaj pila, pojdiva še skupaj domov.«

Klobuk pa ga ni hotel razumeti. Nagajivo je krožil pred njim ter odskakoval po kamenju, da ga ni mogel dohiteti. Naposled je izginil za nekim grmom.

»No, če se ti že res tako muči, potem pa srečno in doma pozdravi!« mu je naročil ob razstanku. »Ženi povej, naj mi pripravi posteljo in večerjo.«

Ustavil se je in tipal po golfi glavi. Čudni občutki so se mu oglasili ob zavesti, da je zunaj v hladni noči brez klobuka. Zalostno je gledal okrog sebe in tedaj je zapazil pred seboj na tleh nekaj črnega, podobnega okroglim čepici. Cim bolj je gledal, tem več takih čepic je videl in

»Z eno besedo,« jih je prekinil Napoleon. »Avstrijci in Rusi so izgubili bitko pri Slavkovu zato, ker niso v gotovih momentih znali ceniti, kakšne vrednost je čas — petih minut!«

Prigodbice

RAZVAJENO OTROČE

Andersen, danski pisatelj in znameniti avtor pravljic, ki jih berejo otroci po vsem svetu, je bil nelzerno hvalelačen in tega niti ni skrival. Prostodušno je dejal: »Če bi mi vesoljni svet slavo pel, pa bi opazil vmes le enega, ki me noče hvaliti in slaviti, bi me to bolelo in užalilo.« Prijatelji so to njegovo slabost prizanesljivo spoštovali, nasprotniki in zavistniki pa so se iz nje krvavo norčevali. Ko ga je njegov prijatelj in znani kritik Brandes branil pred napadi nekega drugega kritika, je dejal:

»Kaj hočete, Andersen je pač kakor otroče.«
»Prav,« mu strupeno zabrusi razjarjeni kritik, »ali to razvajeno otroče je treba slednjic vendarle odstaviti!«

PREBRISANI POSLANIK

Antonini je bil na dvoru Napoleona III. poslanik napolskega kralja baš tedaj, ko je kmalu nato nastal prelom med Parizom in Napolijem in je moral Antonini prisostvovati neki uradni svečanosti. Videl je, da se mu bliža cesar in urno je skril v žep slušalo, ki ga je vedno potreboval, ker je bil močno naglušen. Slutil je namreč nevihto. In res si je Napoleon III. dal duška ter govoril tako na glas, da ga je moral celo naglušni Antonini razumeti. Toda poslanik ga je poslušal brez ugovora, ne da bi trenil. Šele potem, ko je cesar končal, je dejal:

»Veličanstvo, oprostite mi, toda pozabil sem doma slušalo in nisem razumel niti besedice tega, kar ste mi blagovolili povedati.«

Cesar je sicer spregledal poslanikovo zvijačo, a imel ga je rad — Antonini je bil prvi poslanik, ki je cesarju po državnem udaru sporočil priznanje v imenu svojega vladarja — in mu pretkanosti ni zameril. Dobrohoten smehljaj je pregnal hudourni oblak.

POZABLJIVI BISMARCK

Kadar je bil nemški kancler Bismarck (1771 do 1845) zelo dobre volje in je bil v družbi svojih prijateljev, je navadno pripovedoval kaj o sebi. Nekoč je na primer začel pripovedovati, v kakšni čudni zvezi je bilo vse njegovo življenje s številko tri.

Povedal je, da je služil trem kraljem, v njegovem rodbinskem grbu so trije hrastovi lističi, in vsa njegova državniška kariera je bila pod vtišom treh vojn. Svoje ime je podpisal pod tri mirovne pogodbe, v nemško-francoski vojski je jahal tri konje, ki so ga ravno trikrat vrgli s sedla. To pripovedovanje je Bismarck zaključil takole: »Poleg tega sem bil duševni oče trozveze in imam tudi tri otroke.«

Ko je končal, ga je njegova žena ljubeznivo pogledala in mu zašepetala: »Ljubi Oto, čisto si pozabil povedati, da si v humorističnih listih zmešrom naslikan s tremi lasmi na glavi.«

naposled se mu je zdela vsa okolica z njimi posejana.

»Glej no, glej,« se je čudil. »Kdo jih je neki toliko izgubil?«

Prišel je šteti in mahoma jih je naštel dvašest okoli sebe. Mož ni vedel, da se tukaj vsak dan pase živina, ki pušča na mestu črno tvarino okrogle oblike in različne velikosti. Ti hlebčki so sličili v motni mesečni čepicam, s katerimi se mu je zdela izguba klobuka bogato poplačana. Že je pripravil cekar, da jih prične nabirati, a ga je ustavila tanka vest. »Pusti, kar ni tvoje!« mu je rekla. »Grdo je, ako si s tujim blagom umažeš roke!«

Nasprotni glas pa mu je prigovarjal: »Ali ni škoda pustiti toliko čepic? Ako jih ti ne vzameš, jih bo vzel kdo drugi, ki ne bo vprašal, čigave so. In če bi se ponoči vreme spremenilo, bi se na dežju pokvarile.«

Pod pogojem, da bo čepice vrnil pravemu lastniku, je pristal na zapeljivo prigovarjanje ter jih je začel pobirati. Kravjek je bil že nekoliko posušen zato ga je z lahkoto odtrgal od zemlje in položil v cekar na ruto, kupljeno za ženo. Srce mu je igralo veselja, saj je bil prepričan, da nabira čepice za otroke.

Ko je napolnil cekar, je pričel misliti na dom. Naslajal se je ob misli, kako bo razveselil ženo, ko ji poreče: »Vidiš, Liza, tole sem ti prinesel. Ruta je tvoja, čepice pa razdeli otrokom.«

»Prav prav,« bo rekla. »Vsaj vem, da vedno misliš name. Oh, kako sem ti hvaležna!«

S takimi samogovori je Matevželj dospel domov ter se je zvalil s silnim ropotom skozi vežna vrata.

»Mrcina!« ga je pozdravila žena, prestrašena

SMEŠNICE

BREZ SANJARJENJA

On: »Veš, dragica, sezidala si bova lepo hišico in udobno jo bova opremila in ko se zvečer vrnem iz službe...«

Ona: »... pojdeva v kino...«

K nekemu bančnemu ravnatelju pride ondan znan industrijec in ga prosi za večjo posojilo. »Dragi prijatelj,« mu odgovori ravnatelj, ki je znal biti tudi humorističen, »zaupno na uho: moja banka je bankrotna. Svetujem vam pa, da greste k banki Adamson & Co. — tam so sicer tudi že na kantu, samo tega še ne vedo.«

Iz domače naloge:

Jan Hus je moral v Konstanci pretrpeti vse groze ognja, ker so ga zažgali. To se je zgodilo sredi poletja 1415, ko je bilo v Konstanci že itak neznosna vročina.

Druga naloga:

Turki in Baski govorijo najtežja jezika v Evropi. Posebno baskovski jezik je tako težak, da ga niti Turki ne razumejo.

»Rad bi avtomatični zvonec proti vlomilcem.«
»Saj sem vam ondan enega prodal.«
»Da, pa so mi ga snoči ukradli!«

»Povejte vendar, gospod plačilni, kako to, da dobim v guljažu kos gumija z avtomobilskega obroča?«

»Saj veste, gospod, da avto že na vseh koncih izpodriva konje.«

Potnik velike tvrdke pride ponujati jajca na debelo in vpraša v majhni trgovini, ali ne bi vzeli večje količine svežih jajc.

Prodajalka: »Hvala, ne potrebujemo — svežih jajc imamo že za šest tednov na zalogi.«

zaradi ropota. »Ob tej uri prideš domov in v takem stanju! Ostudnež! Da te le ni sram!«

»Liza, tiho bodi! Saj nisem prišel prazen — ruto sem ti prinesel, da jo boš nosila okrog vratu. Z modrimi in rdečimi cveticami je posejana; stavim, da nima take nobena v okolici.«

»Ne maraj tvoje rute! Saj jo imam, sramota! kamor koli se obrnem, kažejo za menoj. Ali ni to pohujšanje, ki ga daješ poštenim ljudem? Jee-že kakšni bodo naši otroci!«

»Za otroke pa že skrbim, tega si ne pustim očitati. Poglej, koliko čepic sem jim prinesel!«

»Kruha jim kupi! Ali ne vidiš, da stradajo!«

Mož je spoznal, da nič ne opravi, zato je odšel in se odpravil počivat. Pomirila se je tudi žena, ki jo je gnala radovednost, kakšno ruto ji je prinesel in kakšne čepice otrokom. Pogledala je v cekar, a je v istem hipu tudi odskočila in zatislila nos. Strašno bi se bila spet razjezila, toda baša se je, ker je za gotovo mislila, da se mu je zmešalo. Nestrpno je čakala dneva in novih iznenačenj.

»No, lepe stvari kupuješ otrokom!« je bila njena prva beseda, ko se je mož pričel oblačiti.

»Zakaj?« je strmel vanjo. »Ali jim niso prav?«

»Sram te bodi! Denar nosiš od hiše in pri-
našiš...«

Zadnje besede Liza ni mogla izgovoriti, posilil jo je obupen jok.

Solz Matevželj ni mogel gledati, zato je plačilnik cekarju po dokaze svoje očetovske ljubezni. Tudi on se je odmaknil presenečen zaradi »odpuštkov«, ki jih je bil sinoči prinesel. Začel je premišljevat, ker neverjetno se mu je zdela, kar se je zgodilo. Šele ko se je poraskal bo glavi, se je spomnil, da je vse to zaradi klobuka.

Soteščan.